T. B. M. M.
TUTANAK DERGİSİ

96 ncı Birleşim

29 . 3 . 1990 Perşembe

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	37
II. — GELEN KÂĞITLAR	38
III. — YOKLAMA	40
IV. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI	40
A) GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR	*40*
1. — Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut'un, Adana Milletvekili Orhan Şendağ'ın, 28.3.1990 tarihli 95 inci Birleşimde yaptığı, "Süper emeklilik ve süper emeklilerin sorunlarına" ilişkin gündem dışı konuşmasına cevabı	40:43
2. — Samsun Milletvekili İrfan Demiralp'ın, esnafın bugün içinde bulunduğu sıkıntı, kredi limitlerinin azlığı ve uygulanan faizlere ilişkin gündem dışı konuşması	43:45
3. — Ankara Milletvekili İbrahim Tez'in, yerel yönetim seçimlerinin birinci yıldönümü nedeniyle, yerel yönetimlerin içinde bulundukları sıkıntılar ve Hükümetin tutum ve davranışlarına ilişkin gündem dışı konuşması ve İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun cevabı	45:50

Sayfa

4. — İzmir Milletvekili Ahmet Ersin'in, Sağlık Bakanlığında görevli bazı doktorların, Türk Kadınını Güçlendirme ve Tanıtma Vakfında çalıştırılmalarına ilişkin gündem dışı konuşması ve Sağlık Bakanı Halil Şıvgın'ın cevabı 50:57

B) TEZKERELER VE ÖNERGELER *57*

1. — 10/15 Esas Numaralı Çevre Araştırma Komisyonu Başkanlığının, çalışma süresinin uzatılmasına ilişkin tezkeresi (3/1187) 57:58

C) GENSORU, GENEL GÖRÜŞME, MECLİS SORUŞTURMASI VE MECLİS ARAŞTIRMASI ÖNERGELERİ *58*

1. — Erzurum Milletvekili İsmail Köse ve 28 arkadaşının, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da satılan fabrikaların satış işlemleriyle ilgili iddiaların gerçeklik derecesini ve bu fabrikaların yeniden hizmete açılabilmesi için alınacak tedbirleri tespit etmek amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/96) 58:60

V. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER **60**

1. — Kıyı Kanunu Tasarısı ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Raporu (1/641) (S. Sayısı: 301) 60

2. — 6.1.1982 Tarih ve 2577 Sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/415) (S. Sayısı: 120 ve 120'ye 1 inci Ek) 60:81

VI. — SORULAR VE CEVAPLAR **81**

A) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI *81*

1. — Çorum Milletvekili Cemal Şahin'in, günlük bir gazetenin 2.3.1990 tarihli nüshasında yer alan "Ankara'nın Göbeğinde Humeyni Lisesi" başlıklı habere ilişkin sorusu ve Millî Eğitim Bakanı Avni Akyol'un yazılı cevabı (7/1176) 81:82

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

TBMM Genel Kurulu saat 15.00'te açılarak iki oturum yaptı.

Adana Milletvekili Orhan Şendağ, süper emeklilik ve süper emeklilerin sorunlarına,

Adana Milletvekili Selahattin Kılıç, anarşi, terör ve Elazığ Ferrokrom Tesislerinde görevli 9 teknisyenin katledilmelerine;

İlişkin gündem dışı birer konuşma yaptılar.

Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in terör olaylarının toplumun demokratikleşme istemlerine etkisine ilişkin gündem dışı konuşmasına Devlet Bakanı Kâmran İnan cevap verdi.

Gündemin "Kanun Tasarı ve Teklifleriyle Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmının 2 nci sırasında yer alan Türkiye Büyük Millet Meclisinin Dış İlişkilerinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Teklifinin (2/283) (S. Sayısı: 394) aynı kısmın 1 inci sırasına alınarak öncelikle görüşülmesine ilişkin Danışma Kurulu önerisi kabul edildi.

Kars Milletvekili Vedat Altun'un (6/660) numaralı sözlü sorusunu geri aldığına ilişkin önergesi okundu; sorunun geri verildiği;

Plan ve Bütçe Komisyonunda açık bulunan ve bağımsız milletvekillerine düşen bir üyelik için yapılan seçimde, Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in üyeliğe seçilmesinin kabul edilmediği;

Açıklandı.

Kamu İktisadî Teşebbüsleri Komisyonunda bağımsız milletvekillerine düşen bir üyeliğe İstanbul Milletvekili Hüsnü Okçuoğlu seçildi.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin Dış İlişkilerinin Düzenlenmesi Hakkında Kanun Teklifinin (2/283) (S. Sayısı: 394), yapılan görüşmelerden sonra, kabul edildiği ve kanunlaştığı açıklandı.

Kıyı Kanunu Tasarısının (1/641) (S. Sayısı: 301) görüşmeleri, Komisyon yetkilileri Genel Kurulda hazır bulunmadığından, ertelendi.

6.1.1982 Tarih ve 2577 Sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısının (1/415) (S. Sayısı: 120 ve 120'ye 1 inci Ek) maddelerine geçilmesi için yapılan oylamalarda karar yetersayısı bulunmadığı anlaşıldığından;

29 Mart 1990 Perşembe günü saat 15.00'te toplanmak üzere birleşime saat 17.11'de son verildi.

Başkan
Başkanvekili
E. Yıldırım Avcı

Kâtip Üye	Kâtip Üye
Ordu	Balıkesir
Ertuğrul Özdemir	*Ali Sami Akkaş*

II. — GELEN KÂĞITLAR
29 . 3 . 1990 Perşembe

Kanun Hükmünde Kararnameler

1. — 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 28 inci Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname (1/694) (Plan ve Bütçe Komisyonuna) (Başkanlığa geliş tarihi: 27.3.1990)

2. — T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile 233 ve 399 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname (1/695) (Plan ve Bütçe Komisyonuna) **(Başkanlığa geliş tarihi: 28.3.1990)**

Tasarı

1. — Millî Prodüktivite Merkezi Kuruluş Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı (1/696) (Plan ve Bütçe Komisyonuna) **(Başkanlığa geliş tarihi: 27.3.1990)**

Tezkereler

1. — Garbis Altınoğlu Hakkındaki Ölüm Cezasının Yerine Getirilmesine Dair Başbakanlık Tezkeresi (3/1175) (Adalet Komisyonuna) **(Başkanlığa geliş tarihi: 27.3.1990)**

2. — Ekrem Dağ ve Ahmet Altınbek Haklarındaki Ölüm Cezasının Yerine Getirilmesine Dair Başbakanlık Tezkeresi (3/1176) (Adalet Komisyonuna) **(Başkanlığa geliş tarihi: 27.3.1990)**

3. — Adil Şahin Hakkındaki Ölüm Cezasının Yerine Getirilmesine Dair Başbakanlık Tezkeresi (3/1177) (Adalet Komisyonuna) **(Başkanlığa geliş tarihi: 27.3.1990)**

4. — Selahattin Ergezer Hakkındaki Ölüm Cezasının Yerine Getirilmesine Dair Başbakanlık Tezkeresi (3/1178) (Adalet Komisyonuna) **(Başkanlığa geliş tarihi: 27.3.1990)**

5. — Cavit Bilgiç Hakkındaki Ölüm Cezasının Yerine Getirilmesine Dair Başbakanlık Tezkeresi (3/1179) (Adalet Komisyonuna) **(Başkanlığa geliş tarihi: 27.3.1990)**

6. — Ankara Milletvekili Rıza Yılmaz'ın Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Başbakanlık Tezkeresi (3/1180) (Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyona) **(Başkanlığa geliş tarihi: 27.3.1990)**

7. — Ankara Milletvekili Arif Sağ'ın Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkındaki Başbakanlık Tezkeresi (3/1181) (Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyona) **(Başkanlığa geliş tarihi: 27.3.1990)**

8. — Adana Milletvekili Cüneyt Canver'in Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Başbakanlık Tezkeresi (3/1182) (Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyona) **(Başkanlığa geliş tarihi: 27.3.1990)**

9. — Nevşehir Milletvekili Esat Kıratlıoğlu'nun Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Başbakanlık Tezkeresi (3/1183) (Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyona) **(Başkanlığa geliş tarihi: 27.3.1990)**

10. — Aydın Milletvekili Mehmet Özalp'ın, Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Başbakanlık Tezkeresi (3/1184) (Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyona) **(Başkanlığa geliş tarihi: 27.3.1990)**

11. — Van Milletvekili Selahattin Mumcuoğlu'nun, Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Hakkında Başbakanlık Tezkeresi (3/1185) (Anayasa ve Adalet Komisyonları Üyelerinden Kurulu Karma Komisyona) **(Başkanlığa geliş tarihi: 27.3.1990)**

12. — Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğünün 1988 Yılı Faaliyet Raporunun Sunulduğuna İlişkin Başbakanlık Tezkeresi (3/1186) (Kamu İktisadî Teşebbüsleri Komisyonuna) **(Başkanlığa geliş tarihi: 28.3.1990)**

Rapor

1. — İzmir Milletvekili Ramiz Sevinç ve 5 Arkadaşının, 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununun Bir Maddesinin Değiştirilmesi ve Kanuna Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (2/308) (S. Sayısı: 400) **(Dağıtma tarihi: 29.3.1990)**

Sözlü Soru Önergesi

1. — Samsun Milletvekili Ali Eser'in, Vezirköprü orman köylerindeki köy kooperatiflerine yaptırılan hizmetlerin karşılıklarının geç ödendiği iddiasına ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/733) **(Başkanlığa geliş tarihi: 28.3.1990)**

Yazılı Soru Önergeleri

1. — Samsun Milletvekili İrfan Demiralp'in, Samsun İlinin çöp sorununa ilişkin İçişleri Bakanından yazılı soru önergesi (7/1247) **(Başkanlığa geliş tarihi: 28.3.1990)**

2. — İzmir Milletvekili Fuat Kılcı'nın, son on yıl içinde İran'dan ülkemize iltica edenlere ilişkin İçişleri Bakanından yazılı soru önergesi (7/1248) **(Başkanlığa geliş tarihi: 28.3.1990)**

3. — İzmir Milletvekili Fuat Kılcı'nın, son üç yıl içinde ülkemize iltica eden Irak'lılara ilişkin İçişleri Bakanından yazılı soru önergesi (7/1249) **(Başkanlığa geliş tarihi: 28.3.1990)**

4. — İzmir Milletvekili Fuat Kılcı'nın, son üç yıl içinde Bulgaristan'dan ülkemize gelen soydaşlarımıza ilişkin Başbakandan yazılı soru önergesi (7/1250) **(Başkanlığa geliş tarihi: 28.3.1990)**

5. — Samsun Milletvekili Ali Eser'in, Zile İlçesi Koçaş Köyü göletine ilişkin Tarım Orman ve Köyişleri Bakanından yazılı soru önergesi (7/1251) **(Başkanlığa geliş tarihi: 28.3.1990)**

6. — Balıkesir Milletvekili İ. Önder Kırlı'nın, Elazığ'daki ferrokrom tesislerinden krom çalındığı ve krom hırsızlığının önlenmesi için tesislere yöre dışından güvenlik görevlileri atandığı iddiasına ilişkin Başbakandan yazılı soru önergesi (7/1252) **(Başkanlığa geliş tarihi: 28.3.1990)**

7. — Hatay Milletvekili Ali Uyar'ın, ABD'ne gönderilen araştırma görevlileri ile yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin "İslamcı Türk Öğrencileri Konseyi"ni kurdukları iddiasına ilişkin Millî Eğitim Bakanından yazılı soru önergesi (7/1253) **(Başkanlığa geliş tarihi: 28.3.1990)**

Meclis Araştırması Önergesi

1. — Erzurum Milletvekili İsmail Köse ve 28 arkadaşının, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da satılan fabrikaların satış işlemleriyle ilgili iddiaların gerçeklik derecesini ve bu fabrikaların yeniden hizmete açılabilmesi için alınacak tedbirleri tespit etmek amacıyla Anayasanın 98 inci, İçtüzüğün 102 ve 103 üncü maddeleri uyarınca bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/96) **(Başkanlığa geliş tarihi: 28.3.1990)**

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.00

BAŞKAN: Başkanvekili E. Yıldırım Avcı

KÂTİP ÜYELER: Ali Sami Akkaş (Balıkesir), Ertuğrul Özdemir (Ordu)

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisinin 96 ncı Birleşimini açıyorum.

III. — YOKLAMA

BAŞKAN — Ad okunmak suretiyle yoklama yapılacaktır. Sayın milletvekillerinin, salonda bulunduklarını yüksek sesle belirtmelerini rica ediyorum.

(Edirne Milletvekili İsmail Üğdül'e kadar yoklama yapıldı)

BAŞKAN — Toplantı yetersayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

IV. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) GÜNDEM DIŞI KONUŞMALAR

1. — Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut'un, Adana Milletvekili Orhan Şendağ'ın, 28.3.1990 tarihli 95 inci Birleşimde yaptığı, "Süper emeklilik ve süper emeklilerin sorunlarına" ilişkin gündem dışı konuşmasına cevabı

BAŞKAN — Adana Milletvekili Sayın Şendağ'ın, süper emeklilik hakkında yaptığı dünkü konuşmasına, Sayın Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı cevap vermek istiyorlar.

Buyurun Sayın Bakan. (ANAP sıralarından alkışlar)

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI İMREN AYKUT (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; dünkü Meclis çalışmalarında gündem dışı konuşan, Adana Milletvekili Sayın Orhan Şendağ'ın süper emeklilerle ilgili konuşmasına cevap vermek istiyorum.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, sorumlu olduğu sosyal güvenlik haklarında iyileştirmeler yapmak, emekli dul ve yetimlere yeni haklar sağlamak üzere, 1987 yılının nisan ve mayıs aylarında, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununda ve 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanununda bazı yasal düzenlemeler yapmak üzere bir yasa tasarısı hazırlama çalışmalarına başlamıştır.

Kanun tasarısı, Maliye ve Gümrük Bakanlığının, Devlet Planlama Teşkilatının da uygun görüşleri alınarak, Başbakanlığa sunulmuştur. Başbakanlıkta yapılan incelemeler sonucunda, Bakanlar Kuruluna intikal eden tasarı, 15.5.1987 tarihinde Yüce Meclise arz edilmiştir. Kamuoyunda "süper emeklilik" olarak adlandırılan hususun ana kaynağı, bu kanun tasarısının Yüce Meclisten geçerek, 3395 sayılı Yasa şeklinde sağladığı haklara dayanmaktadır.

Süper emekliler olayını, teknik, hukukî ve politik açıdan değerlendirmek istiyorum:

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa göre, sigortalı ve eşi, bakmakla yükümlü olduğu çocukları, ana ve babası ile emekli ve eşi, bakmakla yükümlü olduğu çocukları, ana ve babasına, dul ve yetimlere sağlanan sosyal güvenlik hakları, sigortalının aldığı ücret bazından hesaplanan ve işçi hissesi ile işveren payından oluşan Sosyal Sigorta primleriyle -hepinizin bildiği gibi- finanse edilmektedir.

Prime esas kazanç olarak isimlendirilen bu ücretin, alt sınırı asgarî ücret olup, üst sınırı da -1987 yılında yapılan yasa değişikliğinden önce- gösterge tablosunun en üst derece kademe rakamının katsayı ile çarpımına sosyal yardım zammı eklenerek bulunmaktaydı.

1987 yılının ilk 6 aylık döneminde prime esas kazancın üst sınırı 116 400 lira idi. Yani, olayı açık olarak değerlendirirsek; 1987 yılından 300, 400 ve 500 bin lira aylık brüt ücret alan bir sigortalı, 116 400 lira üzerinde ancak prim ödeyebiliyordu. Bu limitler dahilinde, 7 400 gün fiilen sosyal sigorta priminin son 5 yılını en üst gösterge üzerinden ödemiş bulunan bir sigortalı, 1987 yılının ilk 6 aylık döneminde yaşlılık aylığı talebinde bulunması halinde, kendisine Sosyal Sigortalar Kurumunca 88 680 lira yaşlılık aylığı bağlanabiliyordu.

Konuyu reel açıdan değerlendirirsek, 1987 yılında, örneğin; 400 bin lira ücret alan bir sigortalıya 88 680 Türk Lirası yaşlılık aylığı bağlamayı sosyal güvenlik esprisiyle bağdaştırmak ne derece mümkündür, öncelikle bunu düşünmek gereklidir.

İşte, 3395 sayılı Yasayla bu hususa çözüm sağlamak üzere, üst gösterge tablosuna geçilmiş ve Bakanlar Kuruluna verilen yetki çerçevesinde, prime esas ücret üst sınırı olan 1400 gösterge 6400'e yükseltilmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, tasarıda yer alan bu yeni düzenlemeyle, sigortalıların, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun genel hükümlerine göre tam olarak beş yıl prim ödemek suretiyle, 1992 yılında faydalanacakları düşünülerek, 1987 yılının temmuz ayından önce prime esas kazancın üstünde ücret almasına rağmen, yasaların sınırlayıcı hükümleri nedeniyle, esas ücreti üzerinden sosyal sigorta primini ödeyemeyen, dolayısıyla gösterge en üst derece kademesinden yaşlılık aylığı alanlara da bir borçlanma hakkı tanınmıştır. Tasarıda yer alan borçlanma hakkı, çalışan sigortalılar ile emekliler arasından, eşitlik sistemine göre düzenlenmiştir. Şöyle ki; Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte sigortalı olanlar, mademki, üst gösterge tablosundan beş yıl yüksek ücret üzerinden prim ödeyerek faydalanabileceklerdir, o halde, kanunun yürürlüğe girdiği tarihte 1 400 göstergeden emekli olanlardan, öncelikle zamanaşımı süresi içinde bulunanlar, prime esas azamî kazancın üzerinde ücret aldıklarını belgelesinler; zamanaşımı süresi dışında kalanlar ise bu hususu beyan etsinler; sonra, beş yıllık prim borcunu, beş yıllık eşit taksitlerle ödeyerek, beşinci yılın sonunda bunlar da geçmiş yasalardan doğan hak kayıplarını telafi edebilsinler görüşüyle, yasal bir hakkın verilmesi öngörülmüştür. Ancak, tasarı, aynı sistem üzerine, Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonunda görüşülmüş ve benimsenmiş olmasına karşılık, Plan ve Bütçe Komisyonunda, sayın milletvekillerinin -ki, onların kimler olduğu, bu kürsüden, daha önce de gayet açıkça ifade edilmişti- önergesiyle değiştirilmiştir. Bu konuda verilen önergelerle, emeklilerin borçlanması sonucu, aylığa hak kazanmada, beş yıllık eşit taksitle ödeme sistemine ek olarak -ki, işte problem buradan doğmuştur- peşin ödeme halinde, takip eden aybaşından itibaren, süper emeklilik olarak nitelendirilen aylığın tahsisine olanak sağlanmıştır.

İşte, bu şekilde Yüce Meclisçe kabul edilen tasarı, 9.7.1987 tarih ve 3395 sayıyla yasalaşmıştır. Yasada 82 bin kişinin faydalanacağı tahmin edilmişken, 62 bin emekli sigortalı, borçlanma yaparak, borçlanma miktarını ödediği tarihi takip eden ay başından itibaren yeni aylıklarını almaya başlamışlardır. 3395 sayılı Kanunun uygulanma döneminde bazı normal emekli vatandaşlar ise davalar açmışlardır. Yargıtay 10 uncu Hukuk Dairesinde yasanın, Anayasanın 2, 10, 60 ve 65 inci maddelerine aykırı olduğu görüşüyle bu konuyu, Anayasa Mahkemesine intikal ettirmiştir.

Anayasa Mahkemesi, 11 Aralık 1988 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan 26 Ekim 1988 tarih ve 1988/33 sayılı gerekçeli kararıyla, altı ay sonra yürürlüğe girmek üzere, yasanın geçici 5 inci maddesini, Anayasaya aykırı bularak, iptal etmiştir. Yani, yasayı biz değiştirmiş değiliz; bunu özellikle vurgulamak istiyorum.

Anayasa Mahkemesinin gerekçeli kararından bir paragrafı da, Yüce Meclise özellikle okumak istiyorum: "Aynı sosyal güvenlik kurumu içerisinde yer alarak bütünleşmiş, kaynaşmış ve aynı amaçlar için riziko ortaklığına girmiş sigortalılardan, derecesi ne olursa olsun, bir grubun, diğerinden ayrılarak kendilerine özel denilebilecek bir güvenliğin sağlanması ve yine, temelde birbirinden çok farklı olmayan, yakın derece ve göstergelerde bulunanlar için, çok farklı boyutlarda sosyal güvenlik öngörülerek, kurumun kaynaklarının dengesiz bir biçimde tahsisi, sosyal güvenliğin dayandığı ilkelerle bağdaşmaz yöndedir."

Bu açıklamalar ışığında konuyu değerlendirdiğimizde, Yüce Meclis ile Yüce Mahkemenin konuyu değişik boyutlarda ele aldığını anlıyoruz; ama, sonuç olarak, hukukun üstünlüğü prensibi dahilinde, yasanın ilgili maddesi iptal edilmiş olup, ortaya hukukî bir durum çıkmıştır.

Anayasanın 153 üncü maddesi dikkatle incelenirse, dört, beş ve altıncı fıkraları, bu konuda neler yapılması gerektiğini de ayrıca belirlemiştir: "İptal kararının yürürlüğe girişinin ertelendiği durumlarda, Türkiye Büyük Millet Meclisi, iptal kararının ortaya çıkardığı hukukî boşluğu dolduracak kanun tasarı ve teklifini öncelikle görüşüp, karara bağlar.

İptal kararları geriye yürümez.

Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayınlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar" denilmektedir.

Hükümet olarak, bu anayasal kaideye aynen uyulmuştur. Hükümet olarak, bu konuda hazırlanan yasa tasarısı, 11 Ocak 1989 tarihinde Yüce Meclise sunulmuştur. Kanun tasarısı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonunda, Türk-İş ve Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu temsilcilerinin de göürüşü alınarak görüşülmüş ve aynen benimsenmiştir. Plan ve Bütçe Komisyonunda da kabul edilen tasarı, Yüce Meclisçe onaylanarak, 24 Şubat 1988 tarihli Resmî Gazetede yayınlanıp, yürürlüğe konulmuştur.

Değerli arkadaşlarım, bu yasal düzenlemede neler yapılmıştır: Geçici gösterge aylığına hak kazananların malullük, yaşlılık ve ölüm aylıklarının Aralık-1988 tarihindeki gösterge tablolarıyla 100 katsayı ve 53 000 lira sosyal yardım zammı üzerinden hesaplanacak tutarları üzerinden ödenmesine devam edilmiştir. Bu şekilde yapılan ödeme, Anayasa Mahkemesinin gerekçeli kararında öngörülen sistem içinde, eşitlik sağlanıncaya kadar uygulanacak, eşitliği müteakiben de normal uygulamaya geçilecektir.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım, 3522 sayılı Yasanın, Anayasaya aykırı olduğu hususunda Sosyaldemokrat Halkçı Partinin Anayasa Mahkemesi nezdinde açtığı iptal davasının, 12 Aralık 1989 günlü toplantısında, Yüce Mahkemece tümüyle reddedildiği de hepinizce malumdur. Hukuk devleti ilkesi içinde Yüce Mahkemenin kararlarına saygılı olmanın, esasen, hukukun üstünlüğü prensibinin bir gereği olduğu şüphesizdir. Bizim, parti olarak, Hükümet olarak anapolitikamız, bu ülkenin kalkınmasına emeğiyle, bedeni ve fikriyle ömrünü vermiş emeklilerimize, onların geride kalan dul ve yetimlerine, olabildiğince en iyi yaşama ortamını sağlamaktır.

Kamuoyunda birçok değişik yorumlar yapılan süper emeklilerle ilgili birkaç hususu da burada belirtmek istiyorum: Aralık 1989 ayı itibariyle, Sosyal Sigortalar Kurumundan aylık ve

gelir alanların sayısı 1 467 303'tür. Bu rakamın 62 578'i süper emekli, 1 404 725'i normal emeklidir. Rakamları kendi içinde oranlarsak, toplam emekli sayısının sadece yüzde 4,5'i süper emekli, yüzde 95,5'i ise normal emeklidir.

Konuyu bir de ödemeler yönünden değerlendirirsek; Sosyal Sigortalar Kurumunun, yalnız Aralık 1989 ayı içinde, sosyal yardım zammı hariç, bir aylık, emekli, dul ve yetimlere ödemesi 189 milyar 719 milyon liradır. Bu ödemenin 28 milyar 213 milyonu süper emekli aylıkları, 161 milyar 506 milyonu da normal emekli aylıklarıdır. Yani, bir aylık kurum ödemesinin yüzde 15'i süper emekli aylıkları, yüzde 85'i normal emekli aylıklarıdır. Bu baz içinde, toplam emekli, dul ve yetim sayısı içinde yüzde 4,5'lik bir oranı ihtiva eden süper emeklilere, toplam aylık ödemelerin yüzde 15'i yapılmaktadır.

Süper emeklilerin durumuna, bir de, yıllar içinde ödenen aylıklar yönüyle bakarsak; bir süper emekli, 1987 yılının son dört aylık döneminde, bir normal emekliye nazaran yüzde 238 oranında fazla aylık almıştır. Bu oran, 1988 yılının ilk altı ayında yüzde 217, ikinci altı aylık döneminde yüzde 186; 1989 yılının ilk altı aylık döneminde yüzde 131, ikinci altı aylık döneminde yüzde 46; 1990 yılının ilk altı aylık döneminde yüzde 18 oranında fazla ödeme şeklinde gerçekleşmiştir. Yapılan hesaplamalara göre, 1990 yılının temmuz ayındaki artışlarla, konu tüm olarak gerçek rayına oturacaktır. Bu şekilde, emeklilerimiz de, artık, normal artışlardan faydalanma imkânını elde edeceklerdir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, sosyal güvenlik, kişilerin geleceğini teminat altına alan bir sistemdir. Anayasanın 60 ıncı maddesi gereği, sosyal güvenlik hakları, Yüce Meclisçe kabul edilen kanunlarla tespit olunur ve uygulanır. Süper emeklilik konusu, her şeyden önce, bir para sorunundan değil, şu anda, hukukî zorunluluktan dolayı böyle bir noktaya gelmiştir. Olayı bu yönüyle değerlendirdiğimizde, hukuken, sonuçlanmış olduğu görülecektir; ancak, bir de olayın sosyal nedenini düşünmek zorundayız. Esas olan, devlete güven ilkesinin zedelenmemesidir.

Bakanlık olarak, süper emeklilik olayını toplumsal olarak değerlendirecek ve bir mağduriyet olup olmadığı konusunda araştırma yapacak bir komisyon kurmuştuk. Bu komisyon, olayı bütün yönleriyle değerlendirerek, alternatifler üzerindeki çalışmalarını tamamlamış bulunmaktadır. Olayın hukukî, sosyal ve malî yönü üzerinde yapılan çalışmalarımız son aşamasına gelmiş olup, varılacak sonuca göre hazırlanacak yasa tasarısı Yüce Meclise kısa bir süre içinde sunulacaktır.

Bu düşünce ve duygularla, Yüce Meclise saygılarımı sunarken, bu kanunu bizim iptal ettirmediğimizi, çok iyi niyetlerle çıkardığımızı; ancak, diğer grup normal emeklilerin yargıya başvurması suretiyle iptal edilip, sonucunda böyle bir problemle karşı karşıya kaldığımızı bir kere daha vurgular, hepinize tekrar saygılar sunarım. (ANAP ve DYP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Gündem dışı söz taleplerini yerine getireceğim.

2. — Samsun Milletvekili İrfan Demiralp'ın, esnafın bugün içinde bulunduğu sıkıntı, kredi limitlerinin azlığı ve uygulanan faizlere ilişkin gündem dışı konuşması

BAŞKAN — Sayın İrfan Demiralp, "Esnafın bugün içinde bulunduğu sıkıntılar" hakkında gündem dışı söz istemişlerdir.

Buyurun Sayın Demiralp.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Yüce Heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Küçük esnaf ve sanatkârların son yıllarda ağırlaşmış olan durumlarını Yüce Meclisin dikkatine bir kez daha sunmak için söz almış bulunuyorum. Beni bu konuda konuşmaya ve problemleri burada ortaya koymaya zorlayan neden, seçim çevremden yükselen seslerdir. Bu sesler sadece benim seçim çevremin sesi de değildir; problem, Türkiye'nin geneline aittir. Özellikle son iki üç yıl içerisinde devlet ve devleti temsil eden bu Hükümet, küçük esnaf ve sanatkârları yüzüstü bırakmıştır. Esnaf, aylardır değil, iki üç yıldır, ayakta kalabilme mücadelesi vermektedir. Ayakta kalmayı başaranlar ise, sermayelerini eksiltmek pahasına bunu başarabilmişlerdir. Ayakta kalamayan ve sermayesini tüketmesine rağmen ayakta kalamayan esnaf ise, maalesef, iktidarınız döneminde, işyerlerini sırayla kapatmak zorunda kalmıştır.

Kendi ilçemden bir örnek vermek istiyorum: Samsun'un Havza İlçesinde, son iki yıl içerisinde, beşyüze yakın esnaf sermayesini tüketmiş ve en sonunda işyerini kapatmak mecburiyetinde kalmıştır. Dükkânını, işyerini kapatmak mecburiyetinde kalan esnaf ve sanatkâr, en sonunda, bizlere, milletvekillerine gelmekte ve maaşla çalışacakları bir işyeri arayışı içerisine girmektedirler.

Bu İktidar döneminde, istihdam yaratıcı yatırımların son derece azalmış olması, sanayileşmenin, yeni sanayi tesisleri kurma bazında tamamen durmuş olması nedeniyle, zaten son derece yükselmiş olan işsizlik baskısı, bir de, bu işyerlerini kapatmak zorunda kalan küçük esnafı ve küçük sanatkârı da kapsamı içine alarak, daha da ağırlaşmıştır. Bu İktidar döneminde, bırakın mevcut işsizler için istihdam yaratılmasını, yüzde 3'e yakın nüfus artışını emebilecek bir istihdam imkânı dahi yaratılamamıştır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, şu nokta son derece önemlidir: İşsizlik oranı, bugün, cumhuriyet tarihinin hiçbir döneminde görülmemiş yüksek noktaya ulaşmıştır ve devlet ve devleti temsilen bugünkü Hükümet, Anayasanın amir hükmünü, yani devletin, vatandaşına çalışabileceği iş bulması yükümlülüğünü, Anayasanın bir tarafa bıraktığı pek çok hükmü gibi, bir tarafa bırakmıştır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, Hükümetin, acilen alacağı tedbirlerle, küçük esnaf ve sanatkârların sorunlarına çare bulması gerekmektedir. Küçük esnaf, Halk Bankasından esnaf kefalet kooperatifleri kanalıyla kullanmış olduğu kredilerden, gerek limitlerin düşük olması ve gerekse faizlerinin bir küçük esnafın ve sanatkârın kaldıramayacağı seviyede olması nedeniyle, gerektiği şekilde yararlanamamaktadır. Ayrıca, esnaf, Hükümetin açıklamalarında sözünü ettiği limitler dahilinde kredi almaya gittiğinde, "Plasman yetersizliği" gibi anlamsız sözlerle karşı karşıya kalmaktadır. Halk Bankasının esnaf kredilerine uygulamış olduğu faiz, bu İktidar döneminde, yüzde 30'lardan, yüzde 60'a yükseltilmiştir. Ancak, son haftalarda üç beş puanlık bir düşüş yapılarak, göz boyama yoluna gidilmiştir.

Küçük esnaf ve sanatkârın defter tutma yükümlülüğü konusunda da bir yanlışlık vardır. Defter tutmak mecburiyetinde bırakılan en küçük esnafın dahi, muhasebeciye vermiş olduğu para, ayda 50 bin lira hesabıyla, yılda 600 bin lirayı bulmakta ve bu meblağın dışında, bir de, devlete vergi ödemektedir. Küçük esnafın defter tutma limitleri derhal gözden geçirilmeli ve götürü vergi sistemi, küçük esnaflar arasında daha yaygın hale getirilmelidir. Çünkü, küçük esnafı yılda en az 600 bin lira muhasebeci ücreti ödemeye mahkûm etmek, hiçbir aklın kârı değildir.

Yüksek enflasyon ve bunun getirdiği zamlar, esnafı, vatandaşla karşı karşıya bırakmaktadır. Öyle ki, satmış olduğu malın fiyatını esnafın kendisi belirliyormuş, kendisi yükseltiyormuş gibi bir intiba doğmaktadır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, küçük esnaf ve sanatkârlar ve diğer çok geniş toplum kesimi, aslında, bütün bunların cevabını 26 Mart 1989 mahallî seçimlerinde vermiştir ve İktidarın bu seçimde almış olduğu yüzde 21,8 oranındaki oy, aslında "Türkiye'yi sen yönetemiyorsun; bırak git, bu ülkeyi yönetebilenler gelsin" mesajıdır.

ÖMER OKAN ÇAĞLAR (Aydın) — Kırşehir seçimleri gibi mi?

İRFAN DEMİRALP (Devamla) — Ancak, bir iki yıldır, görünen odur ki, İktidar, bir daha ve hiçbir zaman tekrar gelemeyeceği kuşkusuyla, vatandaşın mesajına kulak tıkamakta ve oturduğu koltukta direnip kalmaktadır. Ancak, şu hususu burada ifade ediyorum ki, korkunun ecele faydası yoktur.

Buradan, tüm vatandaşlarıma şunu ifade etmek istiyorum: En kısa zamanda bu İktidar gidecek ve 55 milyonluk Türkiye'yi layık olduğu şekilde yönetecek olan Doğru Yol Partisi iktidarı, ilk seçimde gelecektir.

Yüce Heyetinizi saygılarımla selamlıyorum. (DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar, ANAP sıralarından gülüşmeler)

İHSAN NURİ TOPKAYA (Ordu) — Samsun merkez seçiminde sonuç ne oldu?

ÖMER OKAN ÇAĞLAR (Aydın) — Kırşehir seçiminde ne oldu?

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Demiralp.

3. — Ankara Milletvekili İbrahim Tez'in, yerel yönetim seçimlerinin birinci yıldönümü nedeniyle, yerel yönetimlerin içinde bulundukları sıkıntılar ve Hükümetin tutum ve davranışlarına ilişkin gündem dışı konuşması ve İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu'nun cevabı

BAŞKAN — Ankara Milletvekili Sayın İbrahim Tez, yerel yönetim seçimlerinin birinci yıldönümü nedeniyle, gündem dışı söz istemiştir; kendisine söz veriyorum.

Buyurun Sayın Tez.

İBRAHİM TEZ (Ankara) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi, en derin saygılarımla selamlıyorum.

Dünya, ekonomik alanda yeni değerlendirmeler yapıyor, yeni çıkış yolları arıyor. Ülkemiz ekonomisi daralıyor, geriliyor... Avrupa'nın ülkemize aldırdığı yok, dünyanın Türkiye'ye aldırdığı yok. Bunun için, ekonomide, üreten, büyüyen bir ülke olmak zorundayız.

Bugün, ülkemizde her konu tıkanmış, sorunlar ağırlaşmış, İktidarın politikaları sorunlara çözüm getiremiyor. Her alanda çıkış arayan bir Türkiye, çözüm arayan bir Türkiye...

Şehirleşme, yerleşme, nüfus artışı ve çevre sorunları, ülkemizde insan yaşamını zorlayan boyutlara ulaşmıştır.

Ülkemizde nüfus artışı akıl almaz bir hızla sürüyor. Her yıl, aramıza, yaklaşık 1,5 milyon yeni insan katılmaktadır. Bugün, ülkemizde, kentlerimizde, evi olmayan insanların sayısı oldukça yüksektir. Her gün, binlerce insan, sağlıklı yaşama sahip olmamanın yol açtığı hastalıklar nedeniyle, yaşamlarını yitiriyor. Ülkemizin nüfusu, yüzde 2,8 ile, dünya ortalamasının üstünde artmaktadır. Nüfus artışının şöyle ya da böyle artması, Türkiye'nin insan kaynaklarını, doğal kaynaklarını ve biyolojik sistemleri olumsuz etkilemektedir. Ülkemizde, tüm sorunların getirdiği ve getireceği problemleri çözmek için, büyük kaynaklara gereksinim vardır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, ülkemizde yerel seçimlerin üzerinden tam bir yıl geçti. Geçen bu dönemde, İktidar, yerel yönetimlerin kaynaklarını kısarak, iş yapmasını engelliyor ve iktidar, üzerinde yoğunlaşan tepkileri yerel yönetimlere mal etmek istiyor. Geçmiş dönemde hovardaca harcanan yerel yönetim kaynaklarının sıkıntıları, SHP'li belediye başkanlarının üzerindedir. Bir yıl evvel, "eli kolu bağlı bir belediye başkanı ister miydiniz?" diye sormuşlardı.

Bu soruyu SHP sormadı, ANAP sordu. SHP yine de bu soruyu sormuyor; ama 26 Mart seçimlerinde halk bunun yanıtını verdi; SHP'yi, yerel yönetimlerde iktidara taşıdı. Bırakınız demokratik ülkeleri, diktatörlerin el koyduğu yönetimlerde bile zor görülecek bir biçimde, ANAP, kendisine oy vermeyen halkı, yerel yönetim hizmetlerinden en çok yararlanacak dar gelirli halkı, amansız biçimde cezalandırmaktadır; SHP'li belediyelerin elini kolunu bağlayıp, halkın günlük yaşantısına pranga vurmak, halkı yerel seçimlerde verdiği oylardan dolayı cezalandırmak, bezdirmek, yıldırmak istemektedir. Belediyeler ve kentlerde yaşayan insanlarımız kuşatılmıştır; kuşatma her gün yeni bir uygulama, yeni bir yasa ile daraltılmakta belediyelerimiz zor duruma sokulmaktadır. İlk prangayı, halkın oylarıyla iktidardan uzaklaştırılan ANAP belediyelerinin -26 Marttan önceki belediyelerin- bıraktıkları borçlarla vurmuşlardır. ANAP'lı belediyelerin 26 Mart seçimlerine kadar olan vergi borçları ile İller Bankası, SSK ve TEK gibi kuruluşlara yaptıkları borçlarına, belediyeden alacaklı müteahhitlere ve esnafa olan borçları eklendiğinde, trilyonlarla ifade edilen rakamlar ortaya çıkar.

Bıraktıkları borçları, keşke, içmesuyu, kanalizasyon, yol, ulaşım, konut gibi sorunların kökünden çözümüne harcasalardı!.. Bütçeden, fonlardan, İller Bankası kasalarından ANAP'lı belediyelere ulufe dağıtılır gibi cömertçe verilen borçlar, halkın büyük kesimine yararı olmayan, sözümona büyük projelere gitti; İller Bankası kasaları, bu borçlanmaya yetmedi; özel ve kamu bankalarından, ticarî kredilere uygulanan yüksek faizli krediler alınarak İller Bankası aracılığıyla, ANAP'lı belediyelere dağıtıldı.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, belediyelerin eli kolu bağlı olmasına ve bağlanmak istenmesine, 26 Marttan sonra başka uygulamalar da getirildi; belediyelerin para kaynakları kurutulmak istendi, belediyelerin yasal yetki alanları daraltılmak istendi; halen de uygulanmaktadır.

26 Mart 1989'a kadar, devlet bütçesinden belediyeye ayrılması gereken pay, vergi tahsilat toplamının yüzde 10,3'ü idi. Ne yapmıştır İktidar?.. Bütçeden alınan 10,3'lük belediyeler payını yüzde 50'yi aşan bir oranda kısmış, indirmiştir. Maliye Bakanı ne yapmıştır?.. Belediye borçlarının yüzde 25'inin kaynaktan kesilmesini istemiştir. Öylesine insafsız bir uygulama başlamıştır ki, belediyelerin ana borçlarından değil, faiz ve gecikme zamlarından başlanmıştır.

Bu noktada, bir örnek vermek istiyorum; Sapanca Belediye Başkanı haykırıyor; 1986, 1987 ve 1988 yıllarında TEK'e 120 milyonluk bir borç var. Bu 120 milyonluk borca 105 milyon gecikme zammı ve gecikme zammına uygulanan 10 milyon KDV borcuyla toplam 235 milyon lira borcu olmaktadır. Şu anda, TEK'in, İller Bankasına müracaatıyla, bu belediyenin tüm gelirlerine el konmuştur. Şimdiye kadar neredeydi devletin yetkili organları, neredeydi TEK'in yetkili kişileri, neredeydi Başbakan neredeydi Maliye Bakanı?..

Devlet, belediye başkanları üzerinde bir başka uygulamaya geçiyor; SSK'ya yıllar yılı borcunu yatırmayan eski ANAP'lı belediye başkanlarının borçlarından dolayı, SHP'li belediye başkanlarının tüm gelirlerine el koyuyor. Sayın İmren Aykut beş yıldan beri, niçin, SSK'nın bu alacaklarını toplamadı? Özel sektör ve kamu sektöründen tüm SSK borçlarını topluyor mu Sayın Bakan?

BAŞKAN — Sayın Tez, lütfen bitiriniz.

İBRAHİM TEZ (Devamla) — Bitiriyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

İBRAHİM TEZ (Devamla) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; şimdi Sayın Başbakana ve ilgili bakanlara soruyorum: ANAP'lı belediyeler beş yıl görevde kaldılar; İller Bankası, SSK,

TEK gibi alacaklı kuruluşların borçlarını tahsil etmek için neden beş yıl beklediniz?.. Soruyorum diğer sayın bakanlara, bununla ilgili olarak ne önlemler almıştınız o dönemde? Belediyeler ne yapacak? Hem, yaptıkları her işle ilgili olarak, "ben bunları yapıyorum" diyorlar belediyelere, hem de, belediyelerde, işçi memur ücretlerine zam yapıyorlar ve "belediyeler başının çaresine baksın" diyorlar... Belediyelerin banknot matbaaları yok, belediyelerin merkez bankası yok...

Belediyelere yapılan kuşatma yalnızca parasal açıdan değildir; belediyelerin, yasalarla kendilerine verilmiş yetki ve sorumluluklarına, haklarına, görev alanlarına karşı, İktidarın, kanun hükmünde kararname, genelge ve yönetmeliklerle, amansız bir kuşatması vardır. Yalnızca amansız bir kuşatma değil, aynı zamanda, antidemokratik bir kuşatma...

Belediyelerin hizmetlerinin odak, dayanak noktası, imarla ilgili yetki ve sorumluluklardır. Sağlık, eğitim, ulaşım, çevre koruması, konut, su, kanalizasyon gibi temel hizmetler, belediyenin imar ile ilgili yetki ve sorumluluklarının, akılcı, çağdaş, bilimsel ve halkın yararına kullanılmasından geçer; kent halkının tümünü ilgilendirir ve belediyelerin âdeta varlık sebebidir. Bu yetkilerin bir veya birkaçının kısıtlanması, bırakınız antidemokratlığı, kentlerin ve kent insanının tüm geleceğinin kaosa sürüklenmesine yol açar. Bu konuda, İktidarın iki yüzü vardır, 26 Mart öncesi yüzü, 26 mart sonrası yüzü. 26 Mart öncesi, ANAP belediyelerine, yasalarda açılan gediklerle, imar planları üzerinde istedikleri gibi oynama olanağı sağlamış; kıyılar, yeşil alanlar yağmalanmış; haksız rantlar bu sayede oluşmuş, kentler çirkinleşmiş; çirkinleşme boyutuna ve doruğuna ulaşmıştır. 26 Marttan sonra ne yapılmıştır? İmar planı yapma yetkisi bile belediyelerin elinden alınmıştır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 1989-1990 yılları bütçe kanunlarına baktığımızda, yerel yönetimler açısından da, belediyeler üzerine ağır yük getirilmiştir.

BAŞKAN — Sayın Tez, lütfen...

İBRAHİM TEZ (Devamla) — Bitiriyorum Sayın Başkanım.

Özellikle, 1989 yılı Bütçe Kanununun 4, 6, 33, 38, 39 uncu maddeleri kaldırılmış, yerlerine, belediyeler üzerine ağır yükler ve sorumluluklar getirilmiştir.

1989 yılı bütçesinin 41 inci maddesi, 58 inci maddesi tamamen kaldırılmıştır. 1989 yılında olmayan ve fakat yine, belediyeleri sıkan birtakım maddeler, 1990 yılına, 62 nci maddeyle konmuştur.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, belediyeleri, merkezî yönetime el açmaktan, vesayetten kurtarmak zorundayız. Belediyelere merkezî yönetim para yardımında bulunsun demiyoruz, kentlerin yarattığı değer artışından, kentlerin yükünü taşıyan belediyeler pay alsın diyoruz; kentleşmenin sonucu meydana gelen ve trilyonlara ulaşan rantlardan belediyeler pay alsın diyoruz. Son altı yedi yılda, İstanbul'da kentleşme ve imar hareketlerinden doğan rantlar 50 milyara ulaşmıştır; bu paralardan belediye hiç pay almamaktadır.

Geliniz, yasal düzenlemeler yapalım, belediyeleri merkezî yönetime el açmaktan kurtaralım, en mükemmel hizmeti götürmenin yollarını bulalım.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri, İktidar, her fırsatta SHP'li belediyeleri başarısız, beceriksiz gösterme gayretinden artık vazgeçmelidir.

Yukarıda somut örneklerle ortaya konulan, İktidarın belediyeler üzerindeki kuşatma ve onlara vurulan prangaya rağmen, SHP'li belediyeler, halktan aldığı destek güçle, özkaynaklarını rasyonel bir biçimde değerlendirerek, hizmet sunmuşlardır. Çağdaş, katılımcı ve saydam belediyeciliğin en güzel örneğini, ülkemizde, geçmişte olduğu gibi, gelecekte de, sosyaldemokrat

anlayıştaki belediyeler verecektir.

Bu duygular içerisinde, Yüce Meclisi en derin saygılarımla selamlıyorum. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Tez.

Hükümet adına cevap vermek üzere, Sayın İçişleri Bakanı söz istemişlerdir.

Buyurun Sayın Aksu. (ANAP sıralarından alkışlar)

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Diyarbakır) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli milletvekilleri; Ankara Milletvekili Sayın İbrahim Tez'in, mahallî idareler seçimlerinin birinci yılı münasebetiyle yapmış olduğu konuşmayla ilgili olarak görüşlerimizi arz etmek üzere huzurlarınızdayım. Bu vesileyle, hepinizi en derin saygılarımla selamlıyorum.

Sayın milletvekilleri, biz, Anavatan İktidarı olarak, iktidara geldiğimiz günden bugüne kadar, memleketin birçok önemli meselesine el atmış, çözüm getirmişiz. Bunlardan önemli biri de, mahallî idareler ve mahallî idareler içerisinde de önemli bir yer işgal eden belediyelerimizle ilgili yapmış olduğumuz çalışmalardır.

Biz, mahallî idarelerimizin, bilhassa belediyelerimizin, halkımıza daha süratli ve daha verimli hizmet sunmalarını kolaylaştırmak için, bunlara yeni kaynaklar temin etmişiz, yeni imkânlar vermişiz ve yeni yetkiler getirmişiz. Çünkü, biz, mahallî idareleri demokrasimizin yerleşmesi ve gelişmesi bakımından önemli birer kuruluş olarak görüyor ve öyle kabul ediyoruz.

İktidarımızın, mahallî idareler, bilhassa belediyelerle ilgili olarak yaptığı yeni düzenlemeler sonucunda, belediyelerimiz, tarihlerinde görmedikleri imkân ve yetkilere kavuşmuşlardır. Tabiî, biz bunları yaparken, -biraz evvel de belirttiğim gibi- hizmetin vatandaşlarımıza en iyi şekilde intikal etmesi, mahallî idarelerimizin ve belediyelerimizin, vatandaşa, etkin, süratli hizmet vermesi amacını gütmekteyiz.

Demokrasinin beşiği ve demokratik terbiyenin alındığı birer okul olarak kabul ettiğimiz mahallî idarelerimize, belediyelerimize tanıdığımız imkân, yeni kaynaklar ve verdiğimiz yetkilerle, illerimiz, ilçelerimiz ve kasabalarımıza büyük altyapı hizmetleri yanında, yeşil sahalar, parklar, yollar, spor alanları inşa ederek, birçok hizmet iktidarımız döneminde belediyeler tarafından gerçekleştirilmiştir.

Yine, İktidarımız tarafından, büyük şehirlerimizde görülen hava kirliliğinin önlenmesi için de, belediyelerin, kaliteli ve yüksek kalorili doğalgazdan da büyük ölçüde istifade edebilmelerine imkân sağlanmıştır. Başta İstanbul, İzmir, Bursa, Eskişehir, Ankara, Konya, Kayseri, Balıkesir ve İzmir olarak üzere, birçok büyük şehrimizde, belediyelerimizin doğalgazdan faydalanması için gereken çalışmaların büyük bölümü gerçekleştirilmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, mahallî idarelerimizin ihtiyaçlarına uzun yıllardan beri cevap veremeyen yasalarda bir türlü yeni bir düzenleme yapılamadığı için, mahallî idarelerimiz, personel yönetimi bakımından, yetki bakımından, hizmet bakımından büyük sıkıntı içerisindeydi. Bunu dikkate alan Hükümetimiz, İktidarımız, başta belediyeler olmak üzere, mahallî idarelerimizin yeniden düzenlenmesi konusunda birçok kanun, tüzük ve yönetmelik çıkardı. 1580 sayılı Belediye Kanunu ile ilgili çalışmalarımız da devam etmekte olup, son safhasına gelmiş bulunmaktayız.

Müsaade ederseniz, İktidarımızın, başta belediyeler olmak üzere, mahallî idarelerle ilgili olarak yapmış olduğu düzenlemelerden bazı örnekler vermek istiyorum:

Birincisi ve önemli bir yenilik; hepimizin bildiği gibi, 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanunu çıkarmak suretiyle, büyük şehirlerimizde belediye hizmetleri-

nin daha rahat yürütülebilmesi için, İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Bursa, Konya, Kayseri ve Gaziantep İllerinde büyükşehir belediye yönetimi kurulmuş bulunmaktadır.

Yine bildiğiniz gibi, Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Belediyelere Pay Verilmesi Hakkındaki Kanunda da değişiklikler yapılmak suretiyle, belediyelerimizin pay oranları artırılmıştır.

Şimdi, çok haksız ve insafsız bir eleştiri yapılmaktadır; "26 Marttan sonra belediyelerin eline geçen paralar azaldı" denilmektedir.

Bakın, resmî rakamlarla ifade ediyorum: Genel bütçe vergi gelirlerinden büyükşehir ve diğer belediyelerin aldığı paylar, 1987 yılında 1 853 003 000 000, 1988 yılında 2 831 008 000 000 lira, 1989 yılında 4 541 001 000 000 lira ve içinde bulunduğumuz 1990 yılı için planlanan, 7 trilyon 760 milyar liradır.

Gördüğünüz gibi, yıllararası, belediyelerin devlet gelirlerinden aldığı paylar azalmamış, aksine çok artmıştır.

Yine, yapılan yeniliklerden biri, 3239 sayılı Kanunla, 1.1.1986 tarihinden itibaren, Emlak Vergileri belediyelere devredilmiştir. Yine, getirdiğimiz önemli bir değişiklik ve yenilik ise, 3194 sayılı İmar Kanunu ile imar planlarının ve imar uygulamalarının belediye meclislerince onaylanıp kabul edilmesi esasını getirmemizdir. Bu, bizim, mahallî idarelere, belediyelere verdiğimiz önemin en güzel göstergesi olmuştur. Kendi karar organlarında, kendi meselelerini görüşüp çözüme bağlamaları ve onaylamaları esasına, prensibine bağlı kalarak, imar uygulamalarıyla ilgili yetkiyi kendilerine verdik.

Değerli arkadaşlarım, yine, Belediye Gelirleri Kanunundaki vergi ve harç miktarları, 3239 sayılı Kanunla artırılarak, belediyelerimizin malî imkânları bu suretle de yükseltilmiş oldu.

Ayrıca, yine son yaptığımız bir değişiklik de şudur: Maliye ve Gümrük Bakanlığının talebi üzerine, İller Bankası tarafından bilhassa Türkiye Elektrik Kurumu ve SSK borçlarına mahsuben yapılan yüzde 25 kesintiler, Hükümetçe aldığımız bir kararla, yüzde 12,5'e indirilmiştir. Böylece, belediyelerimize -borçlarına mahsup etmemekle- yüzde 12,5'lik, bir imkân tanımış oluyoruz. Bu yeni ilave imkânla, belediyelerimizin, bilhassa memur ve işçi maaş ve ücretlerinin ödenmesi konusunda da bütün illere bir tamim yapmıştık.

Ayrıca, belediyelerimize getirdiğimiz önemli bir imkân da şudur: Bildiğiniz gibi, Yüce Meclisimizce geçen yıl kabul edilen, İşyeri Açma ve Çalıştırma Ruhsatları Kanunuyla, hem vatandaşımıza kolaylık, esnafımıza rahatlık sağlamış, hem de bu konuda belediyelerimize yetki vermiş olduk.

Yine, İller Bankası tarafından belediyelerimize dağıtılan paylarla ilgili olarak, 1990 malî yılında yeniden düzenlemeler ve iyileştirmeler yapıldı. Bu iyileştirmeleri şu şekilde sıralayabiliriz:

1.3.1990 tarihli Başbakanlık onayı ile, nüfusu 5 000'in altında olan belediyelere, ilk 5 000 nüfusa ayrı bir oran uygulamak suretiyle, fazla pay verilmesi temin edilmiştir. Yine, kalkınmada birinci derecede öncelikli yörelerde bulunan belediyelerimize, memur maaş katsayısının 2,5 katı nispetinde fazla pay; kalkınmada ikinci derecede öncelikli yörelerde bulunan belediyelerimize de memur maaş katsayısının 1,25 katı oranında -nüfusuna göre- diğer belediyelere göre daha fazla pay verme imkânı getirilmiştir. Yine bu düzenlemeyle, turizm faaliyetlerinin yoğun olduğu bölgelerde bulunan belediyelerimize de, nüfusları esas alınarak, memur maaş katsayısının 2 katı nispetinde fazla pay verilme imkânı getirilmiştir. Yine, İller Bankasınca 1990 yılına devreden belediyelerin kısa vadeli ve kefalet borçlarıyla ilgili olarak belediyeler lehine büyük kolaylık sağlanmış; bu paraların defaten paylarından kesilmesi yerine, yılı içerisinde eşit taksitlerle kesilmesi karar altına alınmış ve uygulamasına da 15.1.1990 tarihinden itibaren başlanıl-

mıştır. İçişleri Bakanlığı olarak da, Mahallî İdareler Fonundan 1989 yılında belediyelere 25 milyar 32 milyon Türk Lirası; 1990 yılının birinci dağıtım döneminde ise, 4 milyar 788 milyon Türk Lirası, proje karşılığı yardımda bulunulmuştur.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, mahallî idarelerimize ve özellikle belediyelerimize, Anavatan İktidarının işbaşına gelmiş olduğu 1984 yılından bu yana sağlanan malî imkân, yetki ve diğer iyileştirme çabalarında, 26 Mart 1989 mahallî seçimlerinden bugüne kadar, hiçbir kesinti, azalma ve kısıntı yapılmamış; bilakis, yeniden 1989 yılı içerisinde yapılan düzenlemelerle, belediyelere ek yeni kaynak ve imkânlar sağlamış bulunmaktayız. Yani, Anavatan İktidarının mahallî idarelere sağladığı bütün imkânlar yedi yıldan beri aynen devam etmektedir. Hal böyle olunca, mahallî idarelerin, bilhassa belediyelerin hizmet sunmamasından yakınmaya kimsenin hakkı yoktur. Belediyeler yeterli ölçüde halka hizmet vermiyorlarsa, bunun sebeplerini Hükümette aramak çok yanlış bir teşhistir. Bu konuda bir kusur aranıyorsa, bunu, halen belediyelerde bulunan yönetimlerde aramak gerekir kanısındayım. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Bu duygu ve düşüncelerle sözlerime son verirken, Yüce Meclisin siz değerli üyelerine en derin saygılarımı sunuyorum. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

4. — İzmir Milletvekili Ahmet Ersin'in, Sağlık Bakanlığında görevli bazı doktorların, Türk Kadınını Güçlendirme ve Tanıtma Vakfında çalıştırılmalarına ilişkin gündem dışı konuşması ve Sağlık Bakanı Halil Şıvgın'ın cevabı

BAŞKAN — İzmir Milletvekili Ahmet Ersin, Sağlık Bakanlığında görevli bazı doktorların Türk Kadınını Tanıtma ve Güçlendirme Vakfında çalıştırılmalarıyla ilgili gündem dışı söz istemişlerdir; kendilerine söz veriyorum.

Buyurun efendim.

AHMET ERSİN (İzmir) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Sağlık Bakanlığında bir süreden beri hareketli günler yaşanmaktadır. 26 Mart yerel seçimlerinden sonra göreve gelen Sayın Bakan, birçok uzman ve üst düzeydeki bürokratı görevden alarak, yerlerine, kendisine yakın olmaktan ve aynı dünya görüşünü paylaşmaktan başka hiçbir özelliği olmayan kadroları getirmiştir. Bugün, Türkiye'nin sağlık politikası, konunun uzmanları tarafından değil, tam tersi, sağlık sorunlarından habersiz kişiler tarafından yürütülmektedir. Sayın Bakan, kafasındaki dünya görüşüne uygun kadroları oluşturabilmek için, ANAP İktidarlarında yıllardan beri görev yapan ve hatta kendinden önceki ANAP'lı bakanlar tarafından göreve getirilen uzman ve üst düzey bürokratları görevden uzaklaştırınca, şimdi, imam-hatipli, ilahiyatlı lise öğretmenleri, seçim kaybetmiş belediye başkanları ve milletvekilleri, hatta parti fotoğrafçısı, ordudan kovulmuş astsubaylar ve eski MHP'lilerden oluşturduğu danışmanlarla Türkiye'nin sağlık politikasını oluşturmaya ve halkın sağlık sorunlarını çözmeye çalışmaktadır.

Sayın Şıvgın'ın, ANAP İktidarlarınca göreve getirilen bürokratlara karşı sürdürdüğü zulüm ve Bakanlıktaki çarpık kadrolaşma hakkında, pek yakında bir Meclis araştırması açılması isteminde bulunacağız.

Sayın milletvekilleri, Sayın Bakanın keyfî tutumu bununla da kalmayarak, emrinde çalışan doktor ve uzmanları, mesai saatleri içinde Türk Kadınını Tanıtma ve Güçlendirme Vakfı emrinde çalıştırarak, Vakfa bu yolla devlet memurunun sırtından gelir temin ettirmektedir. Başkanlığını Sayın Semra Özal'ın yaptığı bu Vakfa yüklü bağış yapanlar ve yakınları, Sayın

Şıvgın'ın emriyle, Bakanlık uzman ve doktorlarına tedavi ettirilmektedir. Vakıf merkezinde ve hastaların konutlarına giderek yapılan tedavilerin ücretleri Vakıf tarafından tahsil edilmektedir.

Hastane kapılarında ömür tüketerek hastalarını rehinden kurtarmaya çalışan ve her gün artan ilaç fiyatları karşısında şaşkına dönen halkın sorunlarını çözmekle yükümlü olan Sayın Bakan, başında bulunduğu kurumu yandaşlarının arpalığı haline getirmekle ve emrindeki uzman ve doktorları, devletin ve milletin emrinde olması gereken saatlerde, Türk Kadınını Tanıtma ve Güçlendirme Vakfı yararına çalıştırıp, bu şekilde Vakfa haksız kazanç sağlamakla, Bakanlık görevini kötüye kullanmaktadır. Bu davranış, yasalarımıza göre suçtur.

Sayın milletvekilleri, bakınız, elimde, Bakanlıkça doktorlara verilen kısa süreli görev belgesi var; 10.1.1990 tarihli. Saat 17.00-18.00 arası; Özel Kalem Müdürlüğü vasıtasıyla alınan Bakan emri ve Sayın Filiz Güngör'ün talimatları gereği, Türk Kadınını Tanıtma ve Güçlendirme Vakfının bir hastasına uygulanılacak kekemelik tedavisi dolayısıyla bu görev emri verilmiştir. Bir diğeri 10.1.1990 tarihli, yine Sağlık Bakanlığı -birimi APK Kurul Başkanlığı. Saat 09.00-10.00 arası- Özel Kalem Müdürlüğü vasıtasıyla alınan Bakan emri ve Sayın Filiz Güngör'ün talimatları gereği, Türk Kadınını Tanıtma ve Güçlendirme Vakfının bir hastasına uygulanacak konuşma tedavisi dolayısıyla.

Bir diğeri, 12.1.1990 tarihli. Sağlık Bakanlığı APK Dairesi Başkanlığı başlıklı. Saat 14.00-15.00 arası. Sağlık Bakanının talimatlarının Sayın Filiz Güngör vasıtasıyla iletilmesi sonucu, Sayın Bakanın bir akrabasının ostolojik psikoloji ile ilgili tedavisi dolayısıyla.

Bu da, Sayın Semra Özal'ın, Sayın Bakan tarafından görevlendirilerek, Türk Kadınını Tanıtma ve Güçlendirme Vakfına gönderdiği -bir doktora gönderdiği- teşekkür yazısı. Burada -altında Semra Özal'ın imzası var- doktorun ve hastanın ismi yazılarak, "Sağlığına tamamen kavuştuğunu memnuniyetle öğrenmiş bulunuyorum. Teşekkür ederim" diyor. (ANAP sıralarından "Ne var bunda?.. Ne olmuş?.." sesleri) Ve bu belge de, Sayın Semra Özal'ın bu teşekkür yazısında bahsettiği hastanın, Türk Kadınını Tanıtma ve Güçlendirme Vakfına ödediği para makbuzu.

Sayın Bakan, bütçe görüşmeleri sırasında, "Evet, ben bu doktorları Türk Kadınını Tanıtma ve Güçlendirme Vakfına gönderiyorum; ama ücretsiz çalışıyorlar, kamu görevi yapıyorlar" demişlerdi. İşte Sayın Bakan, sizin gönderdiğiniz doktorun parasını, Türk Kadınını Güçlendirme Vakfı tahsil ediyor.

Sayın milletvekilleri, kendini Türk kadınının ismiyle maskeleyen ve onun sorunları ve çilesiyle kendini perdeleyip gerçek amacını gözden kaçırmaya çalışan bu Vakıf, ülkemizdeki vurgun ve soygun bataklığının çıban başıdır. (ANAP sıralarından gürültüler) Yandaşlarına devlet kesesinden çıkar dağıtmakla nam salan bu kuruluş, büyük resmî ihalelerde başrolü oynayarak, gayrimeşru yollardan, zaten, fazlasıyla menfaat sağlamaktadır... (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Ersin...

AHMET ERSİN (Devamla) — ...Sayın Şıvgın'ın çabalarına da, doktorların sırtından para kazanmaya da ihtiyacı yoktur.

BAŞKAN — Sayın Ersin...

AHMET ERSİN (Devamla) — Askerî ihalelerden bile pay almaktadır.

ERCAN VURALHAN (Ankara) — Nereden biliyorsun?.. Ayıp yahu!

FAHİR SABUNİŞ (Bursa) — Ayıp denen bir şey var.

BAŞKAN — Sayın Ersin, vakıflar kanunen kurulur... Bildiğim kadarıyla, hiçbir zaman da soygunculuk yapmazlar. Yani, Türkiye'deki hiçbir vakfın, bu şekilde soygunculuk veyahut da herhangi bir şekilde para kazanması diye bir şey olmaz... (ANAP sıralarından gürültüler)

AHMET ERSİN (Devamla) — Sayın Başkanım...

BAŞKAN — İtham biraz ağır. Lütfen tasrih ediniz.

ERCAN VURALHAN (Ankara) — Sözünü geri alsın Sayın Başkan.

AHMET ERSİN (Devamla) — Şimdi, Sayın Başkanım, ANAP'ın içindeki çok değerli ve vicdan sahibi arkadaşlara sesleniyorum. Millî Savunma Bakanına sorun, TUSAŞ'ın ortaklarından, Amerika Birleşik Devletlerine ait General Elektrik Firması, bu Vakfa 748 milyon 626 bin lira tutarındaki cihaz ve para bağışını niçin yapmıştır?

BAŞKAN — Ahmet bey... Ahmet Bey... (Gürültüler)

AHMET ERSİN (Devamla) — Ve bu büyük bağışlar, bu firmayla yapılan hangi anlaşmanın taahhüdünden sayılmıştır, bunu, lütfen araştırın...

BAŞKAN — Ahmet Bey, bu konuştuklarınız, konunuzun dışındadır; doktorlarla ilgili gündem dışı konuşma istediniz; ayrıca böyle bir şey sormak istiyorsanız, bir sözlü soru vererek, bunu öğrenebilirsiniz.

AHMET ERSİN (Devamla) — Efendim, biz, ANAP'ın sayın milletvekillerinden, orada oturup bağırıp çağırmalarını değil de, bu konuları araştırmalarını rica ediyoruz; onun için söylüyoruz efendim. (SHP sıralarından alkışlar, ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sözlü soru vermek sizin de hakkınız.

A. CENGİZ DAĞYAR (Antalya) — Bir şey biliyorsan, araştır getir buraya, sağa sola saldırma...

AHMET ERSİN (Devamla) — Araştırıp getirirsem milletvekilliğinden istifa edecek misin? Şimdi söylediğim olayı getirirsem, milletvekilliğinden istifa edecek misin?

A. CENGİZ DAĞYAR (Antalya) — Pis solcu!.. Utanmıyorsun!.

BAŞKAN — Efendim, karşılıklı konuşmayalım lütfen.

AHMET ERSİN (Devamla) — Ben, solculuğumla iftihar ediyorum.

A. CENGİZ DAĞYAR (Antalya) — Terbiyesiz!

BAŞKAN — Sayın Ersin, süreniz de doldu; lütfen...

AHMET ERSİN (Devamla) — Sayın Başkan, hakaret ediyor.

F-16 Projesi kapsamında...

BAŞKAN — Sayın Ersin, ne hakkında söz istemiştiniz?..

AHMET ERSİN (Devamla) — F-16 projesi kapsamında anlaşmalar yapılan yabancı firmalar, bu Vakfa milyarlara varan bağışları niçin ve hangi amaçla yapıyorlar? Bu yüklü bağışları ceplerinden yapmayacaklarına göre, bol keseden vakfa dağıttıkları bağışların karşılığında neler elde ediyorlar? İşte, bunları araştırın.

A. CENGİZ DAĞYAR (Antalya) — Sen getir.

AHMET ERSİN (Devamla) — Sayın milletvekilleri, Bakanlık emrindeki doktorların maaşını devlet ödüyor. Bu uzmanlar ve doktorlar kamu hizmeti yapmaktadırlar. Beş dakika muayene olabilmek için saatlerce kuyrukta bekleyen yüzbinlerce hasta dururken, bu sorunları çözmekle yükümlü Sayın Bakanın, emrindeki doktorları Türk Kadınını Tanıtma ve Güçlendirme Vakfının hizmetine sunması büyük bir haksızlıktır, insafsızlıktır. Bu Vakfın, devlet memurlarının sırtından kazanç sağlamasına imkân tanıyan, aracılık eden Sayın Bakan, görevini kötüye kullanmakta ve suç işlemektedir.

Sayın milletvekilleri...

KÂMRAN KARAMAN (Hatay) — Geri zekâlı!..

BAŞKAN — Sayın Ersin...

AHMET ERSİN (Devamla) — Geri zekâlı sensin... Senin vicdanın olsa, bunları araştırırsın; vicdanın varsa, araştırırsın bunları. Oturduğun yerden çığlık atma.

KÂMRAN KARAMAN (Hatay) — Geri zekâlı!..

BAŞKAN — Sayın Ersin, sürenizi çok aştınız; lütfen, sözünüzü bitiriniz.

AHMET ERSİN (Devamla) — Bitiriyorum efendim.

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Fazla konuşması, konuşmacıya hakaret edilmesi hakkı mı tanıyor?

BAŞKAN — Aman efendim, bir dakika oluyor... Ben dikkat ediyorum... 9 dakika oluyor, 10 dakika oluyor, 12 dakika oluyor...

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Beceremiyorsun bu işi.

BAŞKAN — Terbiyesizlik yapmayalım lütfen... Başkanlık Divanı, müzakerelerin usul içerisinde ve huzur içerisinde...

ÖMER ÇİFTÇİ (Ankara) — Beceriksiz!

BAŞKAN — Size, kınama cezası veririm.

AHMET ERSİN (Devamla) — Milletin içine çıkmaya haliniz yok, milletin suratına bakacak haliniz yok, bari hiç olmazsa bu bataklığı kurutun, bu yolsuzlukları önleyin.

Sayın milletvekilleri...

BAŞKAN — Sayın Ersin, lütfen bitiriniz.

AHMET ERSİN (Devamla) — Bitiriyorum efendim, birkaç cümlem kaldı.

Bilindiği gibi, terör, değerli bilim adamı Muammer Aksoy'un yaşamına son vermiştir. Bu alçakça cinayeti milletçe lanetledik ve halen de lanetliyoruz. Ancak, dünkü bazı basını okuyunca, bu hunharca cinayete sevinenlerin de olduğuna hayret ve dehşetle tanık olduk. Aydın Valisi Sayın Yazıcıoğlu'nun yaptığı bir konuşmada, rahmetli Aksoy için, "ektiğini biçti" dediğini, dünkü bazı basını okuyunca öğrendik; konuşma bantı da kısa süre sonra elimize geçecek. Anormal davranışlarına ve sözlerine daha önce de, birçok kez tanık olduğumuz ve rahmetli Aksoy'un ayağının tırnağı bile olamayacak bu zatın, nasıl bu kadar sorumsuz laflar ettiğini, milletçe lanetlediğimiz bir cinayeti nasıl olup da övdüğünü anlamak mümkün değildir. Vatandaşın can güvenliğini sağlamak ve ülkenin üzerine karabasan gibi çöken terör belasını önlemekle görevli bir valinin, terör kurbanı bir değerli insanın arkasından bu şekilde konuşması, teröre arka çıkması, dehşet ve ibret vericidir...

BAŞKAN — Sayın Ersin, lütfen bitiriniz.

AHMET ERSİN (Devamla) — Üç cümlem kaldı.

BAŞKAN — Efendim, lütfen bitiriniz... Bitiriniz diyorum.

AHMET ERSİN (Devamla) — Bitiriyorum.

BAŞKAN — Konu dışına da çıkıyorsunuz...

AHMET ERSİN (Devamla) — Peki Sayın Başkanım, tamam teşekkür ederim.

Adını anmaktan utanç duyduğum bu kişinin, kimler tarafından şımartıldığını bilmek istiyoruz. Sayın Diyanet İşleri Başkanının kardeşi olması ve Sayın İçişleri Bakanının arkadaşı olması mı bu kişiye cesaret vermektedir? Terörü önlemekle görevli olduğu halde, tam tersi davranarak, teröristleri yüreklendiren bu şahsa devleti temsil görevi vermeye devam eden Hükümeti uyarıyor ve kınıyorum. Kendisini, cumhuriyetin valisi değil de, sultanın sancak beyi, mutasar-

rıfı sanan bu adamın derhal görevden alınarak, tedavi edilmek üzere, SHP'nin Bakırköy Belediye Başkanı Sayın Yıldırım Aktuna'ya teslim edilmesini bekliyor, saygılar sunuyorum. (ANAP sıralarından gürültüler, SHP sıralarından alkışlar)

İSMAİL ÜĞDÜL (Edirne) — Sayın Başkan, nasıl konuşma bu böyle?

BAŞKAN — Cevap vermek üzere, Hükümet adına, Sağlık Bakanı Sayın Halil Şıvgın; buyurunuz efendim.

SAĞLIK BAKANI HALİL ŞIVGIN (Ankara) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; Sayın Ersin'in konuşmasını dikkatle dinledim. Konuşmasından önce de, zannediyorum, basına dağıtmış olduğu konuşma metnine benzer bir metin bana gelmişti. Hem metni okurken, hem de konuşmasını dinlerken, doğrusu, hayret ettim.

AHMET ERSİN (İzmir) — Niye hayret ettiniz Sayın Bakan?

SAĞLIK BAKANI HALİL ŞIVGIN (Devamla) — Hayret ettim, çünkü sizin biraz okumuş, kültürlü bir insan olduğunuz backgroundunuzda (özgeçmişinizde) var zannediyordum... (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri)

AHMET ERSİN (İzmir) — Biraz değil, sizden çok daha kültürlüyüm.

SAĞLIK BAKANI HALİL ŞIVGIN (Devamla) — Backgound'unuzda öyle zannediyordum; ama önce, vakıflarla ilgili yasayı, düzenlemeleri okumanız lazım. Vakıflar, kâr amacıyla kurulmaz, vakıflar, şahsî tasarrufda değildir. Vakfın geliri artar; ama o gelirden bir vakıf kurmuşsanız, kazanamazsınız, o geliri halka götürürsünüz. Hangi amaçla kurmuşsanız, o hizmeti o istikamete götürürsünüz. Bu kadar cehaleti, doğrusu ayıplıyorum. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Bu kadar cehaleti doğrusu ayıplıyorum...

AHMET ERSİN (İzmir) — Cahil sensin, salak herif! Sen bu Hükümetin yüz karasısın.

BAŞKAN — Sayın Ersin... Sayın Ersin... Efendim, rica ederim...

AHMET ERSİN (İzmir) — "Cahil" diyor efendim... Cahil kendisi...

BAŞKAN — Aman efendim, rica ederim... Siz biraz önce neler söylediniz... Lütfen dinleyelim sonuna kadar.

SAĞLIK BAKANI HALİL ŞIVGIN (Devamla) — Şimdi, Türk Milletinin gelenekleri arasında, görenekleri arasında en önem verdiği hususlardan birisi sağlıktır. Sağlıkla ilgili vakıflarımız, sadece günümüzde kurulmamıştır. Türkler, Asya'dan itibaren sağlık alanında vakıflar kurarak gelmişler ve Anadolu'ya geldiklerinde de bu vakıflar devam etmiş; gerek Anadolu Selçukluları zamanında, gerekse Osmanlılar zamanında, vakıf hizmetleri devam etmiştir. Bugün, onlardan ayakta kalan Kayseri'deki Gevher Nesibe Hatun Vakfı, bunun en büyük örneklerinden birisidir.

Günümüzde, sağlık alanında her işi devletten bekleyip, her işi devletin sırtına yıkıp; hâlâ, doğum yapan insanlarımızın yüzde 10-15 civarındakine doktor, ebe, hemşire gönderemeyen sağlık sistemini, sizin zihniyetiniz oluşturdu. Biz, bunlara çözüm arıyoruz, bu çözümü bulmak için de elimizden gelen her türlü gayreti gösteriyoruz ve diyoruz ki, "Halkımıza kaliteli sağlık hizmeti verelim." Bunun için de, Türkiye'deki gönüllü bütün kuruluşlarla çalışıyoruz.

Doğrudur; Bakanlığım, Türk Kadınını Güçlendirme Vakfına eleman vermektedir. Bütçe görüşmeleri sırasında, hangi maksatla, ne maksatla vermekte olduğunu anlattım. Sadece Türk Kadınını Güçlendirme Vakfına da vermiyor. Kimlere veriyor?.. Yardımsevenler Derneği var, Anneler Derneği var, TAÇSAV var; sağlık hizmeti veriyorlar ve daha yüzlerce vakıf sayabilirim. Bunların hepsi bizden yardım istiyorlar; diyorlar ki, "Elimizde eleman var, para var; ama, bir yerde hemşireye ihtiyacımız var, bir yerde doktora ihtiyacımız var." Bazıları da "Doktor var,

teknisyen var, araca ihtiyacımız var. Sayın Bakanım, sağlık hizmeti sunacağız, bu imkândan faydalanabilir miyiz?" diyorlar. Biz, düşüncesi ne olursa olsun, halka sağlık hizmeti götüren herkesi destekliyoruz, bu desteğe de devam edeceğiz. Eğer vakıf kurmayla ilgili düşünceniz varsa, size de yardımcı olurum; ama, burada konu ettiğiniz doktorun, Bakanlığımızda görevli, Bakanlığımız merkez teşkilatında görevli ve Türkiye'de kekemelik konusunda uzman olduğu söyleniyor. Ben tanımıyorum; ama, ben Bakanlığa geldiğimde benim müşavirim olarak gördüm, bir gün bile müşavirlik yapmadığı için de görevini değiştirdim. Görevini değiştirdiğim doğrudur; ancak, bu arkadaşımız, bu konudaki uzmanlık çalışması dolayısıyla, talepler olabilir, gitmiş olabilir. Allah göstermesin, siz de kekeme olursanız, benden de talepte bulunursanız, size de gönderirim, bu görevi yaparım, seve seve yaparım; yalnız, tabiî dileğim, kekeme olmamanızdır, öyle bir şeyle karşılaşmamanızdır; zannediyorum o şekilde olursunuz.

Şimdi, bu arada, tabiî, Türkiye'nin sağlıkla ilgili ciddî problemleri var; onu söyleyeyim. Bu problemleri çözmek için gayret içerisindeyiz. Bu gayret konusunda, konuşmanızın bir yerinde -aynen alıyorum- "Uzmanlar... yandaşlar... dünya görüşü..." gibi tabirler kullanıyorsunuz. Doğrudur, benim bir dünya görüşüm var, sizin dünya görüşünüzden farklı; sizin dünya görüşünüzü kabul etmiyorum, sizin dünya görüşünüzü artık dünya kabul etmiyor, Rusya kabul etmiyor. (ANAP sıralarından alkışlar) Artık, Rusya da değişmeye başladı.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Rusya ile ne alakası var?

BAŞKAN — Sayın Kırlı, lütfen oturalım efendim.

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Ne demek efendim?..

BAŞKAN — Efendim, hepimiz, hatibi sonuna kadar dinlemeye mecburuz. Biraz evvel, aynı şekilde, Sayın Ersin'i de dinledik.

AHMET ERSİN (İzmir) — Sayın Başkan, ben Sayın Bakana, "Sen Hitler'in devamısın" dedim mi?

SAĞLIK BAKANI HALİL ŞIVGIN (Devamla) — Şimdi, diğer meselelere gelince: Ben, Bakanlığımdaki her türlü icraatı, her türlü tartışmayı, kamuoyunun huzurunda yapıyorum; gizli, kapalı kapılar ardında gerçekleştirmiyorum. Şu anda, bütün Türkiye'de; köydeki muhtardan, ildeki valiye ve sizin belediye başkanlarınız da dahil olmak üzere, hatta partililerinizi, il başkanlarınız, ilçe başkanlarınız dahil olmak üzere, sağlıkla ilgili meseleleri tartışmaya açtım, onlardan mektuplar geliyor; yeri ve zamanı geldiğinde buradan okuyacağım ve o zaman, sizlerin yüzleri kızaracak; yani, Sayın Ersin gibi düşünen varsa -Sayın Ersin olarak kastediyorum- onun gibi düşünen varsa, yüzleri kızaracak onların.

Yandaşlık, şu, bu gibi tabirleri kabul etmiyorum. Göreve geldiğim zaman, Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi İkinci Başkanı Sayın Türker Hocaya danışmanım olması konusunda ricada bulundum, kabul etti; şimdi, Türker Hoca da benim yandaşım, öyle gözüküyor.

TURHAN HIRFANOĞLU (Hatay) — Senin dünya görüşün iflas etti... Sen, bu görüşe saygılı ol.

SAĞLIK BAKANI HALİL ŞIVGIN (Devamla) — Şimdi, kimin dünya görüşünün iflas ettiği ortada.

TURHAN HIRFANOĞLU (Hatay) — Seninki iflas etti.

BAŞKAN — Sayın Hırfanoğlu, lütfen karşılıklı konuşmayın.

SAĞLIK BAKANI HALİL ŞIVGIN (Devamla) — Sizinle her türlü tartışırım.

BAŞKAN — Efendim, karşılıklı konuşmayın.

SAĞLIK BAKANI HALİL ŞIVGIN (Devamla) — İstanbul Tabip Odası Başkanı, benim, Bakanlıkta müşavirimdir. Şu anda 81 tane profesör, doçent, üniversitelerde ilaç ve eczacılıkla ilgili danışma kurulları oluşturmuştur, Bakanlığıma hizmet veriyorlar. Yandaşlarım demek ki onlar; ilim adamları...

İ. ÖNDER KIRLI (Balıkesir) — Onlar ilim adamı, sen film adamısın.

SAĞLIK BAKANI HALİL ŞIVGIN (Devamla) — Bundan dolayı, ben hepsine arkadaşlarımın huzurunda bir daha ifade etmek isterim; Sayın Ersin'in konuşmasının metnini onlara göndereceğim, Sayın Ersin'e onlar gerekli cevabı verecekler.

İlim adamlarıdır; çalıştırdığımız bütün arkadaşlarımız, Bakanlıkla çalışan arkadaşlarımızın hepsi ilim adamıdır ve hiçbirinin siyasî görüşüne bakılmaksızın faaliyet gösterilmektedir. Siyasî görüşüne bakılarak sağlıkla ilgili çalışmaları yaptığınız için, Türkiye, sağlık çıkmazına girmiştir. Biz diyoruz ki, sağlıkla ilgili böyle yanlış siyaset yapmayın; doğru siyasetler yapalım, kalıcı siyasetler yapalım.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Ama siz, "parası olan yaşasın, parası olmayan ölsün" diyorsunuz.

SAĞLIK BAKANI HALİL ŞIVGIN (Devamla) — Doğru siyasetlerden birisi, halka hizmet götürenleri tebrik etmektir, onları takdir etmektir, buraya gelip de, "Şunu yaptı, bunu yaptı" diye konuşmak değildir.

Bir defa, bu vakıf, şu anda sayısı 400 bini bulan insanımıza sağlık hizmeti götürmüştür. Siz götürebiliyor musunuz? Hangi hizmeti yaptınız? İşte, belediye seçimlerinin yapılmasından bir yıl geçti; biraz önce Sayın İçişleri Bakanımız da konuştu burada, belediyelerde ciddî sağlık problemleri var; kanalizasyon problemleri var, su problemleri var. Sağlıklı olmanın temel şartlarından birisi, temiz içme suyudur, temiz havadır. Temiz içme suyunu sağlamada ciddî olarak sıkıntı görüyoruz ve siz, elde edilen devlet kaynaklarını belediyelerde yandaşlarınızı desteklemek için kullanıyorsunuz. Bunun da, yeri ve zamanı geldiği zaman, hesabını siz vereceksiniz. (ANAP sıralarından alkışlar) onun da zamanı gelecek.

Şunu açıkça bilin; bugün, dünyada köklü bir değişiklik var. Garbaçov'un estirdiği o rüzgâr, bütün dünyada, özellikle Doğu Bloku ülkelerinde devletçi sistemlerin hepsini sarstı, ama hâlâ bizde devletçi sistemi savunanlar var, en büyük acayiplik burada, en büyük acayiplik... Ve şu söyleniyor; hikâyeleri hep siz uyduracak değilsiniz ya, halk da uyduruyor, diyor ki: "Eskiden 'Komünistler Moskova'ya' derdik, şimdi Moskova'dakiler diyorlar ki bizdekilere, onlar Ankara'ya." Böyle söylüyorlar. Yani, sizi gelip bulacaklar. Ne yapacaksınız o zaman? O zaman ne yapacaksınız?.. Onun hesabını vereceksiniz.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Çok ayıp ediyorsun Sayın Bakan, çok ayıp ediyorsun.

SAĞLIK BAKANI HALİL ŞIVGIN (Devamla) — SHP içerisinde, çok, aydın, ilerici fikirlerine saygı duyduğum arkadaşlarım var, ileri platformlarda, her yerde onların hepsinin fikirlerine saygı duyarım; ama Sayın Ersin'in fikrini savunan arkadaşlarım varsa, kusura bakmasınlar, Sayın Ersin'in kültürünü çok zayıf buldum, biraz tahsil yapsın da gelsin.

Saygılar sunuyorum efendim. (ANAP sıralarından alkışlar, SHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Gündeme geçiyoruz.

AHMET ERSİN (İzmir) — Sayın Başkan, şahsıma sataşma var.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Sayın Bakan, hiç de hak etmediğimiz bir şekilde grubumuzu suçlamıştır. Grup Başkanvekillerimiz şu anda Anayasa Mahkemesinde bulunmaktalar. Ben, grup adına, çok kısa, kendi dünya görüşümüzü ortaya koyan birkaç cümlecikle cevap vermek istiyorum.

BAŞKAN — Hayır efendim!.. Böyle bir şey yok, böyle bir yetkimiz de yok.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — İki sataşma olmuştur: Bir partimize, bir de kişisel olarak, Ahmet Ersin Beye sataşılmıştır.

BAŞKAN — Bakarız, zabıtları inceleriz, icap ederse söz veririz.

ABDULKADİR ATEŞ (Gaziantep) — Efendim, "cahil" dedi, komünistlikle suçladı, daha neyi inceleyeceksiniz?

BAŞKAN — Efendim, ben zabıtları incelerim...

AHMET ERSİN (İzmir) — Sayın Başkan, Bakan en son kürsüden inerken, cahillikle suçladı beni.

BAŞKAN — Sayın Ersin, lütfen oturunuz.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Sayın Başkan, partimiz, sosyal demokrat partidir. Sosyal demokrat düşünceyi savunmaktan kıvanç duyuyoruz; izin veriniz de açıklama yapalım Sayın Başkan.

BAŞKAN — Efendim, lütfen... Rica ediyorum... Ben, gündeme geçtim.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Yani, "gündeme geçtim" diye söz vermiyorsunuz. Tutumunuz yanlış.

BAŞKAN — Efendim, zabıtları tetkik ederim.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Tutumunuz yanlış...

BAŞKAN — Rica ederim... Rica ederim... Niye yanlı tutum oluyor?

B) TEZKERELER VE ÖNERGELER

1. — 10/15 Esas Numaralı Çevre Araştırma Komisyonu Başkanlığının, çalışma süresinin uzatılmasına ilişkin tezkeresi (3/1187)

BAŞKAN — 10/15 esas numaralı Meclis Araştırma Komisyonu Başkanlığının, Komisyonun çalışma süresinin uzatılmasına dair tezkeresi vardır, okutup oylarınıza sunacağım...

AHMET ERSİN (İzmir) — Sayın Başkan, benim şahsıma sataşma var, şahsıma.

BAŞKAN — Sataşmadan mütevellit söz verme ve takdir hakkı tamamıyla Başkanlığa bırakılmıştır. (Gürültüler)

ÖNER MİSKİ (Hatay) — Niye vermiyorsunuz o zaman?

BAŞKAN — Onun için, zabıtları okurum, takdir ederim. (Gürültüler)

AHMET ERSİN (İzmir) — Zabıtlar gelince söz verecek misiniz?

BAŞKAN — Hayır efendim, garantisi yok bu işin; zabıtları okurum, bir kanaata varırsam söz veririm.

Önergeyi okutuyorum efendim:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Komisyonumuz, Yüce Heyetinizden almış olduğu üç aylık süre içerisinde çalışmalarına devam etmiş, ancak araştırmalarını henüz tamamlayamamıştır. Komisyonumuzun çalışmalarını sürdürüp, araştırmalarını tamamlayabilmesi için, 30.3.1990 tarihinden itibaren üç aylık süre talebimizin Genel Kurulun onayına sunulmasını saygıyla arz ederim.

Ali Talip Özdemir
Konya
Çevre Araştırma
Komisyonu Başkanı

BAŞKAN — Efendim, önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

C) GENSORU, GENEL GÖRÜŞME, MECLİS SORUŞTURMASI VE MECLİS ARAŞTIRMASI ÖNERGELERİ

1. — Erzurum Milletvekili İsmail Köse ve 28 arkadaşının, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da satılan fabrikaların satış işlemleriyle ilgili iddiaların gerçeklik derecesini ve bu fabrikaların yeniden hizmete açılabilmesi için alınacak tedbirleri tespit etmek amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi (10/96)

BAŞKAN — Bir Meclis araştırması önergesi vardır, okutuyorum.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

1980 yılından önce doğu ve güneydoğu illerimizde yapılmakta olan veya üretime geçen 20'nin üzerinde fabrika kapanmış, faaliyeti durdurulmuş veya özelleştirme kapsamı içerisinde özel şahıslara satılmış; ancak, bugüne kadar satılan fabrikalar da üretime geçirilememiş, kapılarına kilit vurulmuştur.

Erzurum, Kars, Van, Diyarbakır, Mardin, Muş, Siirt, Elazığ ve Tunceli gibi illerimizde trilyonları bulan maddî değerdeki bu millî servet çürümeye terk edilmiştir.

Satışı yapılan fabrikaların karşılığında alıcıdan herhangi bir meblağ alınmadığı gibi, satış işlemi dolayısıyla alan şahıslar Merkez Bankasından ayrıca milyarlarca lira vergi iadesi almışlardır.

Fabrikalar devletin olduğu halde yeni teminat alınmamış, satılan fabrikalar ipotek edilerek satış işlemi yapılmıştır.

Alıcı şahıslar yeniden fizibilite raporları hazırlayarak aldıkları rakamların 4-5 katı değer göstererek devlet bankalarından milyarlarca lira kredi almışlardır.

Olayın en üzücü yanı ise, gerek fabrikaları alan kişilerin Anavatan Partisi ile organik bağlarının olduğu bilinmekte gerekse bu alım-satım işleminde, yine iktidar partisi milletvekillerinin aracı olduğu söylenmektedir. Adı geçen fabrikalardan bir kısmı şunlardır:

1. Erzurum: Pasinler Sigara Fabrikası, Tortum Şayak Fabrikası, Dumlu Yapağı ve Yün İplik Fabrikası, İspir Kundura Fabrikası, Kars: Süt ve Peynir Fabrikası, Ardahan Et Entegre Tesisleri, Iğdır Aras İplik Fabrikası, Van: Akü Fabrikası, Bulgur Fabrikası, Tuğla Kremit Fabrikası, Ekmek Fabrikası, Muş: Meyankökü Fabrikası, Et Balık Tesisleri, Diyarbakır: Sigara Fabrikası, Lice Salça Fabrikası, Yağ Sanayi Fabrikası, Jeneratör ve türbin Fabrikası, Mardin: Gercüş Ayakkabı Fabrikası, Mazıdağ Süt ve Peynir Fabrikası, Mazıdağ Gübre Fabrikası, Siirt: Süt Fabrikası, Şırnak Azot Sanayii, Elazığ: Sodyumbikromat Fabrikası, Ağın Deri Fabrikası, Sivrice Gübre Fabrikası ve Elazığ İplik Fabrikası.

Yukarıda doğu ve güneydoğu illerimizde hazin durumda olan fabrikaların isimlerini görmekteyiz. Bugünkü para ile trilyonlara varan bu millî servetin yok olmasına sebep olanlardan Yüce Meclisin hesap sorması hakkıdır.

Araştırma sonucunda alım satım işlemlerinin usulüne uygun yapılıp yapılmadığı, alan kişilerin iktidara yakınlığının tespit edilmesi ve aracı olanlar varsa, bunların da teşhir edilmesi Yüce Meclisin görevidir.

Ayrıca, doğu ve güneydoğu illerindeki vatandaşlarımızın büyük illerimize göç nedenlerinin başında işsizlik gelmektedir. Büyük şehirlerde problem yaratan gecekondu olayını önlemek ve o bölgenin insanını mahallinde tutmak için bu fabrikaların bir an önce üretime açılması gerekmektedir.

Araştırma önergemiz, aynı zamanda bu fabrikaların yeniden hizmete açılabilmesi için alınacak tedbirlere de yardımcı olacaktır. Önergemiz Yüce Mecliste kabul gördüğü takdirde, yüzbinlerce vatandaşımız iş imkânı bulacağı gibi, trilyonlara varan bu millî servet yeniden ülkeye kazandırılacak ve bölgeler arasında kalkınmışlık ve yatırım farklılığı da bir nebze olsun giderilecektir.

Bu olayların nedenlerini ve millî menfaatlerimize zarar verenleri tespit ve teşhir etmek amacıyla, Anayasanın 98 ve İçtüzüğün 102 ve 103 ncü maddeleri uyarınca bir Meclis araştırmasının açılmasına dair önergemizin işleme konulmasını arz ve teklif ederiz.

İsmail Köse
Erzurum
Vefa Tanır
Konya
Köksal Toptan
Zonguldak
Ahmet Neidim
Sakarya
Orhan Şendağ
Adana
Baki Durmaz
Afyon
Abdullah Ulutürk
Afyon
Adil Aydın
Antalya
İbrahim Demir
Antalya
Haydar Baylaz
Bingöl
Ferit Bora
Diyarbakır
Mehmet Tahir Şaşmaz
Elazığ
Ali Rıza Septioğlu
Elazığ
Süleyman Çelebi
Mardin
Ahmet Uncu
Kahramanmaraş

Doğan Baran
Niğde
Mehmet Gölhan
Sakarya
Yaşar Topçu
Sinop
Güneş Müftüoğlu
Zonguldak
Mustafa Çorapçıoğlu
Balıkesir
Hasan Namal
Antalya
Alaettin Kurt
Kocaeli
Ömer Şeker
Konya
İbrahim Gürdal
Isparta
Ali Eser
Samsun
Ümit Canuyar
Manisa
Abdullah Aykon Doğan
Isparta
Mehmet Çakıroğlu
Trabzon
İrfan Demiralp
Samsun

BAŞKAN — Bu okunan önergeye, Elazığ Milletvekili Sayın Ahmet Küçükel de, katıldığını bir tezkere ile bildirmiştir. Bilgilerinize sunarım.

MAHMUT ÖZTÜRK (Niğde) — Sayın Başkan, ben de katılıyorum.

BAŞKAN — Önerge, gündemde yerine alacak ve Meclis araştırması açılıp açılmaması konusundaki öngörüşme, sırasında yapılacaktır.

Gündemin "Kanun Tasarı ve Teklifleriyle Komisyonlardan Gelen Diğer İşler" kısmına geçiyoruz.

V. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

1. — Kıyı Kanunu Tasarısı ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Raporu (1/641) (S. Sayısı: 301)

BAŞKAN — Gündemin 1 inci sırasında yer alan Kıyı Kanunu Tasarısının görüşmelerine kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Komisyon ve Hükümet yerlerini alsınlar.

ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — İlgili Bakan yurt dışında; gelemeyecek Sayın Başkan.

BAŞKAN — Bayındırlık Komisyonu yok mu efendim?..

Kıyı Kanunuyla ilgili komisyon yok, ertelenmiştir.

2. — 6.1.1982 Tarih ve 2577 Sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/415) (S. Sayısı: 120 ve 120'ye 1 inci Ek) (1)

BAŞKAN — 2 nci sıradaki, 6.1.1982 Tarih ve 2577 Sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısının görüşmelerine, kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Komisyon ve Hükümet yerlerini almışlardır.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmış, maddelere geçilmesinin oylanmasında kalmıştık.

ÖNER MİSKİ (Hatay) — Karar yetersayısı arayın Sayın Başkan.

BAŞKAN — Şimdi, tasarının maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Maddelere geçilmesini kabul edenler... Kabul etmeyenler... Karar yetersayısı yoktur, birleşime 10 dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 16.36

---

(1) 120 ve 120'ye 1 inci Ek S. Sayılı Basmayazılar 22.3.1990 tarihli 93 üncü Birleşim tutanağına eklidir.

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 16.50

BAŞKAN: Başkanvekili E. Yıldırım Avcı

KÂTİP ÜYELER: Ali Sami Akkaş (Balıkesir), Ertuğrul Özdemir (Ordu)

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisinin 96 ncı Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

Müzakerelere kaldığımız yerden devam edeceğiz.

V. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

2. — 6.1.1982 Tarih ve 2577 Sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/415) (S. Sayısı: 120 ve 120'ye 1 inci Ek) (Devam)

BAŞKAN — 6.1.1982 Tarih ve 2577 Sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısının görüşmelerine kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanmış, maddelere geçilmesinde kalınmıştır.

Tasarının maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Maddelere geçilmesini kabul edenler... Kabul etmeyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Sayın Başkan, şu hale bakın, 280 kişilik gruptan 100 kişi yok.

BAŞKAN — Sayın Türkcan, bizim görevimiz değil... Lütfen...

1 inci maddeyi okutuyorum:

6.1.1982 Tarih ve 2577 Sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı

MADDE 1. — 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulu Kanununun 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile (2) numaralı fıkrasının son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"a) İdarî işlemler hakında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için kişisel menfaatleri doğrudan ihlal edilenler tarafından açılan iptal davaları,"

"İdarî mahkemeler, yerindelik denetimi yapamazlar, yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idarî eylem ve işlem niteliğinde veya sebep, konu ve maksat unsurlarına dayanılarak dahi idarenin takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı veremezler."

BAŞKAN — 1 inci madde üzerinde söz isteyen?..

Gruplar adına söz isteyen yok.

Şahısları adına?.. Sayın Ateşoğulları; buyurun.

KÂMİL ATEŞOĞULLARI (Ankara) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 2577 sayılı Yasanın Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı üzerinde konuşmak üzere huzurunuzdayım. Konuşmama başlamadan önce, tümünüzü saygıyla selamlıyorum.

2577 sayılı Yasanın 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde "İptal davası açabilmek için menfaatları ihlal edilenler" ibaresi yer almaktaydı. Tasarıdaki değişiklikle, "Kişisel menfaatları doğrudan ihlal edilenler" hükmü getirilmek isteniyor.

Bilindiği gibi, Anayasanın 125 inci maddesinde, "İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır" denilmektedir. Yürütmenin yargı denetimine tabi olması, hukuk devleti olmanın ilk ve en önemli ilkelerinden birisidir.

Yapılmak istenen değişiklikle, idare bu denetimden kurtulmak istemektedir. Açıkçacıs, Hükümet, kamuoyu denetiminden kaçmak istemektedir.

Burada üzerinde durmamız gereken önemli konulardan birisi de, sübjektif hak ihlalini aramak suretiyle idarî davayı özel hukuk davası durumuna getirmek istemektedir bu değişiklik. Oysa, idarî davaların en büyük özelliği, uyuşmazlık ve çekişmenin, kişiler arasında değil, kişilerle, vatandaşla devlet arasında olma durumudur. Devletle vatandaş arasındaki bir davada da, özellikle düzenleyici tasarruflarda, bu durum, Anayasanın 125 inci maddesine açıkça aykırılık oluşturmaktadır. Oysa, bu madde sınırlayıcı halleri ayrıca saymış durumdadır. Somut bir örnek verirsek; Aliağa, özelleştirme, tahsisli yol ve Ankara'da yaşadığımız Güven Park olayları bunun en somut örnekleridir. Güven Parktaki ağaçların kesilerek, otopark ve çarşı yapılması istenmesi üzerine, Ankaralı bir vatandaş, Ankara Altıncı İdare Mahkemesinde bir dava açmış ve yürütmenin durdurulması kararını almıştır. Ankara Büyükşehir Belediyesi, bu kararı Danıştayda temyiz etmiş, Danıştay Altıncı Dairesi, Altıncı İdare Mahkemesi kararını onaylamıştır. 1988/477-646 sayılı bu kararda, kamu yararına aykırı olduğu gerekçe olarak gösterilmektedir. Ağaçların kesilmesinde her Ankaralının hemşehri olarak yararı vardır, menfaatı vardır. Zira, 1580 sayılı Belediye Yasasının 1 inci maddesinde belediye tanımlanırken, "Belediye, beldenin ve belde sakinlerinin mahallî mahiyette müşterek ve medenî ihtiyaçlarını tanzim ve tesviye ile mükellef hükmî bir şahsiyettir" denilmektedir.

Sayın milletvekilleri, menfaat ilişkisi, iptal davalarında aranan idarî yargıya özgü bir koşuldur; burada, mutlaka bir hakkın ihlali gerekmez. Aslında, iptal davalarında beklenen, idarenin hukuka uygun hareket etmesini sağlamaktır; bu, daha çok da idarenin düzenleyici işlemlerinde görülür. Ayrıca, ihlal edilen menfaatın muhakkak maddî ve ekonomik nitelikte olması da gerekmez. Menfaat ilişkisinin söz konusu olabilmesi için;

1. Menfaatın meşru olması,
2. Kişisel olması,
3. Aktüel, yani güncel olması aranır.

Meşru bir menfaattan amaç, yasaların ve kamu vicdanının doğru bulduğu şeydir; menfaatın hukuka dayanması gerekir.

İkinci koşul: Dava açıldığında, halen mevcut bir menfaatın bulunması gerekir; dava tarihinde, menfaat ilişkisi kesilmemiş olmalıdır. İleride ortaya çıkması olası bir menfaat için dava açılamaz.

Üçüncü koşul: Dava açılabilmesi için, davacının, aynı zamanda, kişisel bir menfaatının ihlal edilmiş olması da gerekir. Ancak, kişisel menfaat, işlemin, doğrudan doğruya o kimse hakkında yapılmış olması anlamına gelmez; önemli olan, işlemin o kişiyi de etkilemesidir. Kaldı ki, kişisel menfaatın sınırları konusunda kesin ölçüler koymak da her zaman mümkün değildir; her davada bunun koşulları ayrıdır. Menfaat ilişkisi değil, önemli olan, ilgidir. Her davada ayrı ayrı değerlendirilmesi gereken menfaattan maksat, ciddî ve makûl bir ilişkidir. Özellikle, düzenleyici işlemlerde tasarrufun etki alanı geniş olduğundan, menfaatı haleldar olanların sayısı da çoktur. Bunun, Türk hukukunda en güzel örneğini 1971'li yıllarda Nişkoz davasında görürüz. Olayda, bir yabancı firma hakkında çıkarılan kararname, "rakip durumdaki bir yerli firmanın menfaatını ilgilendirir" görüşüyle dava konusu olmuş ve Danıştay esasa girmiştir; çünkü burada, bu düzenlemede yerli firmanın yararı vardır.

İkinci olay, Türk Danıştayının örnek alındığı Fransa'da, 1962 yılında, General De Gaulle'ün bir kararnameye dayanarak askerî mahkemeler kurması ve General Canalle (Kanal) hakkında ölüm cezası vermesi. Ki, bu kararnamede, ölüm cezası bile temyiz edilemiyordu.

5 Fransız senatörün müdahil olarak katıldığı davada, Fransız Danıştayı, bu davada 5 Fransız senatörü haklı görerek, davaya esastan girmiş ve bu kararnameyi iptal etmiştir.

Sayın milletvekilleri, çağdaş demokrasiler yalnızca genel oy sistemi ile yürümezler; çeşitli baskı grupları, anayasal kuruluşlar, bireyler, vatandaş ve hemşeri olarak çoğunluğu denetlemelidirler. Örgütlü toplumlarda, menfaat grupları, giderek, baskı gruplarına dönüşmüştür; çoğulcu toplum olmanın zorunlu gereğidir de, bu.

Günümüzde farklı çıkarların, iktidarın karar alma sürecinde etkinlik kazanması, karara katılması ve denetlemesi gibi, işlevleri de yine çoğulculuk anlayışının bir gereği olarak görülmektedir. Hiç kimse veya hiçbir grup, hiçbir parti, iktidarda bulunmanın sayısal avantajını kullanıp, demokratik olmayan bir hükmü yasalaştırıp, daha sonra kaldırdığı hakkı arar duruma gelmemelidir. Yakın tarihimizde bunun çok somut örneklerini gördük.

Konu, Anayasa Mahkemesine gitmeden, Anayasanın 125 inci maddesine aykırı bir yasa çıkartıp Anayasa Mahkemesinden dönmektense, fırsat varken, Genel Kurulda, olayı bir sayısal çoğunluk olayı olarak görmeyip, bir doğruda birleşme dileği ve düşüncesi ile hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Ateşoğulları.

Bu madde üzerinde verilmiş iki önerge vardır; okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 120'ye 1 inci ek sıra sayılı Kanun Tasarısının 1 inci maddesinin tasarıdan çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Yasin Bozkurt Kars	Ömer Okan Çağlar Aydın	Mehmet Akdemir Gaziantep
Tevfik Ertürk Ankara	Mehmet Sağdıç Ankara	

Gerekçe: Anayasanın 125 inci maddesinde, Cumhurbaşkanı tek başına yapacağı işlemler ile Yüksek Askerî Şûranın kararları dışında idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu, yargı yetkisinin, idarî eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi

ile sınırlı bulunduğu; idarenin takdir yetkisini kaldıracak biçimde yargı kararı verilemeyeceği belirtilmiştir.

2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununun 2 nci maddesinde, idarî işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı menfaatleri ihlal edilenler tarafından iptal davası açılabileceği hüküm altına alınmıştır.

İdarî yargı mercilerinin yargı denetimini işlemin söz konusu unsurları itibariyle yapacakları ve esasen idarî mevzuatta, idarenin takdir hakkının bulunduğu haller açıkça belirtilmiştir.

Bu sebeple, söz konusu maddenin tasarıdan çıkartılması uygun görülmüştür.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan 120 sıra sayılı Kanun Tasarısının 1 inci maddesinin tasarı metninden çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Kamer Genç
Tunceli

Güneş Gürseler
Tekirdağ

Haydar Erdoğan
İstanbul

Fuat Erçetin
Edirne

Halil Çulhaoğlu
İzmir

Neccar Türkcan
İzmir

Ahmet Ersin
İzmir

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, her iki önerge de aynı mealdedir. Maddenin metinden çıkarılmasını öngörüyorlar. Bunları birlikte işleme koyacağım.

Komisyona soruyorum; önergelere katılıyor musunuz?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — Çoğunluğumuz olmadığı için katılamıyoruz efendim.

BAŞKAN — Hükümet katılıyor mu?

ADALET BAKANI MAHMUT OLTAN SUNGURLU (Gümüşhane) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Efendim, Komisyon, çoğunluğu olmadığı için katılamadı; Hükümet önergelere katılıyor.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

ABDULLAH AYKON DOĞAN (Isparta) — Karar yetersayısı yok Sayın Başkanım.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — Karar yetersayısına bak Sayın Başkan.

İşinize geldiği zaman bakın, işinize gelmediği zaman bakmayın olur mu...

BAŞKAN — Kabul etmeyenler... Önerge kabul edilmiştir.

Böylelikle, madde metinden çıkarılmıştır.

Şimdi, 2 nci maddeyi, 1 inci madde olarak okutuyorum:

MADDE 1. — 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununun 6 ncı maddesinin 4, 5 ve 6 ncı fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"4. Herhangi bir sebeple harcı veya posta ücreti verilmeden veya eksik harç veya posta ücreti ile dava açılmış olması halinde, otuz gün içinde harcın ve posta ücretinin verilmesi veya tamamlanması hususu daire, mahkeme başkanı veya hâkim tarafından ilgiliye tebliğ olunur.

Tebligata rağmen gereği yerine getirilmediği takdirde bildirim aynı şekilde bir daha tekrarlanır.

5. Harcı veya posta ücreti süresi içinde verilmez veya tamamlanmazsa davanın açılmamış sayılmasına karar verilir ve davacıya tebliğ olunur.

6. 4 ve 5 inci fıkralardaki tebligat resen genel bütçeden yapılır. Bu masraflar yargılama giderlerine dahildir."

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

3 üncü maddeyi, 2 nci madde olarak okutuyorum:

MADDE 2. — 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununun 9 uncu maddesinin 1 inci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"1. Çözümlenmesi Danıştayın, idare ve vergi mahkemelerinin görevlerine girdiği halde, adlî ve askerî yargı yerlerine açılmış bulunan davaların görev noktasından reddi halinde, bu hususdaki kararların kesinleşmesini izleyen günden itibaren otuz gün içinde görevli mahkemede dava açılabilir. Görevsiz yargı merciine başvurma tarihi, Danıştaya, idare ve vergi mahkemelerine başvurma tarihi olarak kabul edilir."

BAŞKAN — 2 nci madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4 üncü maddeyi, 3 üncü madde olarak okutuyorum:

MADDE 3. — 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununun 10 uncu maddesinin 2 ve 3 üncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"2. Altmış gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır. İlgililer altmış günün bittiği tarihten itibaren dava açma süresi içinde, konusuna göre Danıştaya, idare ve vergi mahkemelerine dava açabilirler. Dava açılmayan haller ile davanın süreden reddi halinde, altmış günlük sürenin bitmesinden sonra yetkili idarî makamlarca cevap verilmesi halinde, cevabın tebliğinden itibaren dava açma süresi yeniden işlemeye başlar.

3. Bu madde hükümleri, vergi, resim ve harçlarla benzeri malî yükümlerin tarh, tahakkuk ve tahsilinden ve bunların zam ve cezalarından doğan uyuşmazlıklarda uygulanmaz."

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?..

Şahsı adına, Sayın Kamer Genç; buyurun efendim.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, tasarının 3 üncü maddesiyle, yürürlükteki Danıştay Yasasına göre, farklı bir madde getirilmiştir. Vatandaş bazen idareye müracaat ediyor, "Şöyle bir işlem tesis et" diyor; idare de buna cevap veriyor ve diyor ki, "Ben araştırma yapıyorum." Tabiî normal olarak, prosedüre göre, vatandaş idareye müracaat edecek ve altmış gün içinde, istenen hususta bir işlem tesis etmesi lazım. Eğer istenilen hususta bir işlem tesis etmiyorsa, o zaman, altmış gün içinde isteği reddedilmiş sayılır. Bundan sonraki ikinci altmış gün içinde idareye; konusuna göre vergi mahkemesine veya dava dairelerine dava açabilir.

Yürürlükteki hükme göre ise, durum farklı. Mesela, Maliye Bakanlığı, vatandaşın müracaatı üzerine, "Ben sana kesin işlem tesis edeceğim; ama şuralarda, şuralarda araştırma yapıyorum, o araştırma sonucunu aldıktan sonra bunu yapacağım" diyordu ve böyle bir halde dava açma süresini kesin işlemden sonraya bırakıyordu. Şimdi, yeni getirilen tasarı bu hususu ortadan kaldırıyor.

Aslında, Danıştay bütçesinin burada müzakeresi sırasında da ileri sürdüğüm gibi, idarenin bu konuda zorlayıcı, düzenleyici bir işleminin bulunması lazım, yani idareye müracaat eden vatandaşa, idare, belirli bir süre içinde cevap verme zorunluluğunu hissetmelidir. Bu olmayınca bazıları cevap veriyor, bazıları cevap vermiyor veya bazıları vatandaşa "senin hakkında işlem tesis edeceğim" diye oyalıyor ve dava açma süresini kaybettiriyor.

Bence, eski hüküm daha yerindeydi; çünkü, belki idare vatandaşın istediği hakkı verecek ve vatandaşı dava açmaya zorlamayacaktır. Şimdi, bu hükümle davayı açacaksın, bekleyeceksin, davayı idare kabul ederse boşu boşuna hem yargılama giderlerini vatandaş veya idare ödeyecek, hem de mahkemelerde gereksiz yere vatandaş sürüklenecek.

Bece böyle bir maddeye gerek yok, idarenin kesin işlem tesis etmemesi halinde de vatandaşın dava açma hakkını o süre ertelemesinde yarar var.

Teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

3 üncü madde üzerindeki müzakereler bitmiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5 inci maddeyi, 4 üncü madde olarak okutuyorum:

MADDE 4. — 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununun 11 inci maddesinin 4 üncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"4. Bu madde hükümleri vergi, resim ve harçlarla benzeri malî yükümlerin tarh, tahakkuk ve tahsilinden ve bunların zam ve cezalarından doğan uyuşmazlıklarda uygulanmaz."

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Önerge?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

6 ncı maddeyi, 5 inci madde olarak okutuyorum:

MADDE 5. — 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununun 14 üncü maddesinin 2, 3 ve 4 üncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"2. Dilekçeler, idare ve vergi mahkemelerinde, mahkeme başkanının veya hâkimin havalesi ile kaydolunur.

3. Dilekçeler, Danıştayda daire başkanının görevlendireceği bir tetkik hâkimi, idare ve vergi mahkemelerinde ise mahkeme başkanı veya görevlendireceği bir üye tarafından:

a) Görev ve yetki,

b) İdarî merci tecavüzü,

c) Ehliyet,

d) İdarî davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olup olmadığı,

e) Süre aşımı,

f) Husumet,

g) 3 ve 5 inci maddelere uygun olup olmadıkları,

Yönlerinden sırasıyla incelenir.

4. Dilekçeler bu yönlerden kanuna aykırı görülürse durum; görevli daire veya mahkemeye bir rapor ile bildirilir. Tek hâkimle çözümlenecek dava dilekçeleri için rapor düzenlenmez ve 15 inci madde hükümleri ilgili hâkim tarafından uygulanır. 3 üncü fıkraya göre yapılacak inceleme ve bu fıkra ile 5 inci fıkraya göre yapılacak işlemler dilekçenin alındığı tarihten itibaren en geç onbeş gün içinde sonuçlandırılır."

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Soru soracağım Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Deniliyor ki, "3 üncü fıkraya göre yapılacak inceleme ve bu fıkra ile 5 inci fıkraya göre yapılacak işlemler dilekçenin alındığı tarihten itibaren en geç onbeş gün içinde sonuçlandırılır." Peki, sonuçlandırılmazsa ne olur? Yani, hâkimlerin o kadar çok işi var ki, kanunlara böyle uygulanmaz hükümleri koyarak neyi kastediyor idare? Hâkim onbeş gün içinde sonuçlandırmadı; müeyyidesi ne olacak? Cevap versinler.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

ADALET BAKANI MAHMUT OLTAN SUNGURLU (Gümüşhane) — Efendim, bunlar, hâkimlerin idarî görevlerinden. Sonuçlandırmazlarsa, teftiş yapan müfettişler tarafından bu noksanlar tespit edilir ve bu görevlerini gerektiği şekilde yerine getirmeyen hâkimlerin terfilerinde bu hususlar nazarı itibara alınır. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, terfi yıllarında, müfettiş raporlarını nazarı itibara alır. Herhalde, bundan daha da tesirli bir müeyyide düşünülemez.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Madde üzerindeki müzakereler bitmiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

7 nci maddeyi, 6 ncı madde olarak okutuyorum:

MADDE 6. — 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununun 15 inci maddesinin 1 ve 4 üncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve 4 üncü fıkradan sonra aşağıdaki 5 inci fıkra eklenmiştir.

"1. Danıştay veya idare ve vergi mahkemelerine yukarıdaki maddenin 3 üncü fıkrasında yazılı hususlarda kanuna aykırılık görülürse, 14 üncü maddenin;

a) 3/a bendine göre adlî ve askerî yargının görevli olduğu konularda açılan davaların reddine; idarî yargının görevli olduğu konularda ise görevli veya yetkili olmayan mahkemeye açılan davanın görev veya yetki yönünden reddedilerek dava dosyasının görevli veya yetkili mahkemeye gönderilmesine,

b) 3/c, 3/d ve 3/e bentlerinde yazılı hallerde davanın reddine,

c) 3/f bendine göre, davanın hasım gösterilmeden veya yanlış hasım gösterilerek açılması halinde, dava dilekçesinin tespit edilecek gerçek hasma tebliğine,

d) 3/g bendinde yazılı halde otuzgün içinde 3 ve 5 inci maddelere uygun şekilde yeniden düzenlenmek veya noksanları tamamlanmak yahut (c) bendinde yazılı hallerde, ehliyetli olan şahsın avukat olmayan vekili tarafından dava açılmış ise otuzgün içinde bizzat veya bir avukat vasıtasıyla dava açılmak üzere dilekçelerin reddine,

e) 3/b bendinde yazılı halde dilekçelerin görevli idare merciine tevdiine,

Karar verilir."

"4. İlk inceleme üzerine Danıştay ve mahkemece verilen kararlara karşı bu maddenin 1/c ve 1/d bendlerinde yazılı haller dışında; temyiz yoluna tek hâkim kararına karşı ise itiraz yoluna başvurulabilir."

"5. 1 inci fıkranın (d) bendine göre dilekçenin reddedilmesi üzerine, yeniden verilen dilekçelerde aynı yanlışlar yapıldığı takdirde dava reddedilir."

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?...

Buyurun Sayın Genç.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu maddeyle getirilen bir değişiklik karşısında konuşma isteğim doğdu. Şimdi, 15 inci maddenin sonuna bir beşinci fıkra ekleniyor ve burada deniliyor ki, "1 inci fıkranın (d) bendine göre dilekçenin reddedilmesi üzerine, yeniden verilen dilekçelerde aynı yanlışlıklar yapıldığı takdirde dava reddedilir."

Değerli milletvekilleri, idarî yargıya dava açmak çok zor bir olaydır. İnanınız ki, uzun bir süre orada çalışmadan, idarî yargıda açılacak davanın sistemini kavramak çok zordur. Orada yirmi sene çalışan bir insan olarak, avukatlık yapan birçok arkadaşlar, zaman zaman dava açarak ve dilekçenin reddi üzerine yeniden verdikleri dilekçe ret yenileme kararlarında yine eski hataları yaptıklarını çok gördük. Böyle olunca, bunu davanın reddi sebebi saymak, bir hakkın yok yere ortadan kaybolmasına sebebiyet vermektir. İnsanların elinde olmayan birtakım nedenlerle haklarının kaybına sebebiyet vermek, bence, hukuk düzenine uygun bir davranış değildir. Eskiden beri verilen dilekçe ret kararları üzerine yeniden dilekçe verilmelerinde aynı hatalar yapıldığı takdirde, davanın reddi sayılmıyordu, yeniden kendisine uygun bir zaman veriliyordu ve bu pek de büyük bir sakınca meydana getirmiyordu; ama, şimdi bir defa burada bir ret sebebi olarak kabul etmek, vatandaş için çok ağır bir sorundur. Benim, eğer kabul edilirse, bu konuda bir önergem var. Dilekçe ret kararları çok karışıktır, konuyu bilmeyen bir insanın anlaması mümkün değildir. İdarî yargıda, dilekçe ret kararları vardır; bu kararlarda çok defa hangi hatanın yapıldığını göstermek için, yanına bir işaret konulur. Konuyu çok iyi bilmeyen bir vatandaş, dilekçesinin hangi nedenle reddedildiğini bile tespit etmekte çok zorluk çeker.

Onun için, bunu buraya koymak da, bence, vatandaşa çok büyük bir sıkıntı verir. Bir hakkın, böyle, şeklî nedenlerle kaybedilmesi, bence bir hukuk devletinde tasvip edilir bir durum değildir. Bunun için, bunun madde metninden çıkarılmasını diliyorum.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Genç.

Madde üzerinde başka söz isteyen?.. Yok.

Madde üzerinde sual?.. Yok.

Madde üzerinde önerge de yok.

Madde üzerindeki müzakereler bitmiştir.

Maddeyi...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, karar yetersayısına bakın.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Karar yetersayısı yoktur.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Sayın Başkan, tutanaklar gelmiştir sanıyorum; ara vermeden önce, lütfen söz hakkımızı kullanalım.

BAŞKAN — Efendim, bir Grubunuz adına, bir de Ahmet Ersin adına olmak üzere iki tane itiraz vaki oldu. Ahmet Ersin'le Sayın Bakanın konuşmalarını, üzülerek okudum. Hangisinin söz hakkı olduğuna da karar veremedim dersem, hakikati söylemiş olurum. Bakanın tekrar konuşması lazım gibi geliyor bana; çok açık söylüyorum. (ANAP sıralarından alkışlar)

Sayın Yılmaz, lütfen oturunuz.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Grubumuz adına söz istiyorum.

BAŞKAN — Söz hakkınız baki; ama, karar yetersayısı olmadığı için, 15 dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.23

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 17.40

BAŞKAN: Başkanvekili E. Yıldırım Avcı

KÂTİP ÜYELER: Ali Sami Akkaş (Balıkesir), Ertuğrul Özdemir (Ordu)

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisinin 96 ncı Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Görüşmelere, kaldığımız yerden devam edeceğiz; ancak, maddenin oylamasına geçmeden önce, Sayın SHP Grubunun müracaatı üzerinde konuşmak istiyorum.

Sataşma neresinde?.. Zaptı okudunuz mu?..

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Okudum efendim.

BAŞKAN — Lütfen tekrar eder misiniz?

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Efendim, ikinci sayfada "Yüzde 10-15 civarında doktor, ebe, hemşire göndermeyen sağlık sistemini sizin zihniyetiniz oluşturdu" diyor; birisi burası efendim.

"Sizin dünya görüşünüzü artık dünya kabul etmiyor, Rusya kabul etmiyor." Diğeri bu.

Bir de sonunda var efendim; "Komünistler Moskova'ya denirdi. Şimdi Moskova'dakiler diyorlar ki, onlar Ankara'ya; böyle söylüyorlar, yani sizi gelip bulacaklar."

BAŞKAN — Sayın Güneş, siz tecrübeli bir parlamentersiniz; lütfen, cevap hakkı doğurmayacak şekilde buyurun; süreniz 10 dakikadır. (SHP sıralarından alkışlar)

KADİR DEMİR (Konya) — Sayın Başkan, oylamayı yaptıktan sonra konuşsun Sayın Güneş; olaylar birbirine girdi.

BAŞKAN — Kadir bey, biraz önce saydığımda yine karar yetersayısı yoktu, belki arkadaşlarınız gelir diye önce konuşturuyorum.

Buyurun Sayın Güneş.

SHP GRUBU ADINA HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Sayın Başkan, çok teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlarım, Sayın Bakanımızın konuşmasında, gerçekten, bizi inciten sözler vardır. "Sağlık politikasının bugün içinde bulunduğu sıkıntının, bizim zihniyetimizin sonucu olduğunu" ifade etmiştir. Bu, haksızlık. Altı yedi yıldır, sağlık politikasından siz sorumlusunuz. Cumhuriyet tarihinde sağlık bütçesine en az pay ayrılan bütçeler sizin Hükümetiniz döneminde çıkmıştır. Daha önceki dönemlerde yüzde 4'lerdeydi, sizin döneminizde yüzde 2,4'lere düşmüştür, içinde bulunduğumuz son yıl bütçesinde 3,9'dur ve onda da 26 Martın önemli bir katkısı olduğunu sanıyorum. (SHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, bu rakamlar varken, dönüp bize, "İşte, bu kadar insanın sağlık hizmetinden yoksun kalması, doktorsuz kalması, ebesiz kalması sizin yüzünüzden" diye suçlamalarda bulunursanız, bu, ciddî olmaz, doğru olmaz.

Değerli arkadaşlarım, evet, biz, sağlık hizmetinin devlet görevi olduğunu kabul ediyoruz, devlet tarafından bu hizmet verilmelidir diyoruz, halkın kişiliğini oluşturan ve koruyan bütün hizmetlerin para ile satılmamasını savunuyoruz. İnsan kişiliğini oluşturan ve koruyan tüm

hizmetlerin (Sağlık gibi, eğitim gibi, konut gibi) devlet görevi olduğunu, para ile satılmaması gerektiğini, insanların parasal gücüne göre alım şansının, eşitliği bozacak biçimde olmamasını savunuyoruz. Bu bizim, gerçekten dünya görüşümüz.

Sizin, bütün yükü halkın sırtına, halkın kaynaklarına yükleyen görüşünüzü biz kabul etmiyoruz. Sizin görüşünüze de; yani, onu uygularsınız, iktidardasınız, uyguluyorsunuz, ona karşı çıkıyoruz, seçimlerde de bunu söylüyoruz. Hastane kapılarında kalan hastalardan bahsediyoruz, rehin kalan cenazelerden bahsediyoruz... Halk bunları beğenmiyor. Bizim söylediklerimizi doğru kabul ediyor ve bize oy veriyor. Bunları meydanlarda tartıştık. Bütün bunların, bizi suçlayan bir biçimde ifade edilmesi doğru değil.

Bir başka konuya geliyorum. Sayın Bakan diyor ki, "Sizin dünya görüşünüzü artık dünya kabul etmiyor, Rusya kabul etmiyor. Eskiden, komünistler Moskova'ya denirdi; şimdi Moskova'da diyorlarmış ki; komünistler Ankara'ya. Onlar da gelip bizi bulacaklarmış" Ne kadar haksızlık, ne kadar acımasız bir laf. Biz sosyal demokratız değerli arkadaşlarım.

FAHİR SABUNİŞ (Bursa) — Sizin için söylenmedi.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (Devamla) — Efendim, lütfen...

Biz sosyal demokratız, sosyal demokrat olduğumuzu Cumhuriyet Halk Partisinden bugüne kadar hep söylüyoruz. Nasıl kıyarsınız da bunu söylersiniz? Kaldı ki, dünyadaki gelişmeler, dünyadaki değişmeler, Doğu Blokundaki değişimler, sosyal demokrasi yönündedir. Artık, sosyal demokrat politikalar evrenselleşmektedir. Dünyada daha çok insan onlardan çözüm beklemektedir. Sosyal demokrasinin gelişmesi yönündedir. Bizim dünya görüşümüzün sosyal demokrat olduğunu eğer bir Sayın Bakan bilmiyorsa -ki, bunu söylemek istemem- onu çok görürüm.

Değerli arkadaşlarım, bugünlerde, biz, anamuhalefet partisi sorumluluğu içinde, bütün konuşmalarımıza, bütün ilişkilerimize, bütün tavırlarımıza, bütün kararlarımıza son derece özen gösteriyoruz. (SHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar.)

Bir Sayın Bakanın ağzından, böyle bir dönemde, muhalefet partisine, Anamuhalefet partisine dönüp-beni bağışlayın lütfen-ölçüsüz, incitici suçlamada bulunmasını şanssız ve yakışıksız buluyorum.

Teşekkür ederim. (SHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Güneş.

V. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

2. — 6.1.1982 Tarih ve 2577 Sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/415) (S. Sayısı: 120 ve 120'ye 1 inci Ek) (Devam)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, biraz önce 7 nci maddeyi 6 ncı madde olarak okutmuş ve üzerinde müzakereleri yapmış ve oylamasında kalmıştık.

6 ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler...

ALAETTİN KURT (Kocaeli) — Karar yetersayısı yok Sayın Başkan.

BAŞKAN — Arıyoruz; zaten birleşime o maksatla ara vermiştik.

Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

8 nci maddeyi, 7 nci madde olarak okutuyorum:

MADDE 7. — 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununun 17 nci maddesinin 1 ve 4 üncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"1. Danıştay ile idare ve vergi mahkemelerinde açılan iptal ve beş milyon lirayı aşan tam yargı davaları ile tarh edilen vergi, resim ve harçlarla benzeri malî yükümler ve bunların zam ve cezaları toplamı beş milyon lirayı aşan vergi davalarında, taraflardan birinin isteği üzerine duruşma yapılır."

"4. 1 ve 2 nci fıkralarda yer alan kayıtlara bağlı olmaksızın Danıştay, mahkeme ve hâkim kendiliğinden duruşma yapılmasına karar verebilir."

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

9 uncu maddeyi, 8 inci madde olarak okutuyorum.

MADDE 8. — 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununun 20 nci maddesinin 5 inci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"5. Danıştay, bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde dosyalar, bu Kanun ve diğer kanunlarda belirtilen öncelik veya ivedilik durumları ile Danıştay için Başkanlık Kurulunca; diğer mahkemeler için Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca konu itibariyle tespit edilip Resmi Gazetede ilan edilecek öncelikli işler gözönünde bulundurulmak suretiyle geliş tarihlerine göre incelenir ve tekemmül ettikleri sıra dahilinde bir karara bağlanır. Bunların dışında kalan dosyalar ise tekemmül ettikleri sıraya göre ve tekemmül tarihinden itibaren en geç altı ay içinde sonuçlandırılır."

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?..

KAMER GENÇ (Tunceli) — Ben istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Genç.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, aslında, idarî yargıyı bilmeden, idarî yargının özelliğini kavramadan masa başında birtakım kurallar koyarak, getirip, bir şeyler yapmak istiyoruz. Aslında, yapılan, havanda su dövmekten başka bir şey değil.

Şimdi, Danıştay, bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde dosyalar tekemmül sırasına göre karara bağlanacak.

Değerli milletvekilleri, bugüne kadar birtakım dairelerde zaten bu ilke kabul ediliyor; ama, illa, iç işine karışacak şekilde, mahkemeleri de kanunla düzenlemeye kalkarsanız, çok büyük hatalar yaparsınız. Geçen bir madde de dedim ki, idarî yargı veya vergi mahkemesi, dilekçe ret kararlarını, süresinde, yani 15 gün içinde karara bağlamazsa ne yapacaksınız? Sayın Bakan dedi ki; "Efendim, hâkim hakkında disiplin cezasını uygulayacağız" Yani, müfettiş gidecek, inceleme yapacak ve diyecek ki; "Ey hâkim, sen bu kararı 15 gün içinde vermedin ve onun için bunu siciline işleyeceğiz." Bu, hâkimliğe karşı, hâkimleri baskı altına almak için başvurulan bir baskı rejimidir.

Bir defa, öyle mahkemeler var ki, bir mahkemede, icabında yüz defa, bir mahkemede on defa dava açılıyor. Hâkimden, mesai saati dışına taşacak ve gücünün üzerinde bir çalışmayı nasıl beklersiniz? "İlla şu kadar davayı karara bağla" diyemezsiniz, bir defa bu husus tutarsızdır.

İkincisi, getirilen sisteme göre, mesela, vergi davalarında dava açılıyor, yürütmenin durdurulması isteniyor. Daire bakacak, yürütmenin durdurulması kararını vermesi için, uzun uzadıya bir işlem başlayacak, dosyayı savcılığa gönderecek, savcılıktan mütalaa alındıktan sonra dosya tekrar gelecek, sıraya girecek, iki sene sonra dosyayı aynı tetkik hâkimi alacak, yeniden okuyacak ve yeniden karara bağlayacak. İdarenin getirdiği sistem bu.

Halbuki, bugünkü uygulamada, mesela, bir dava açılırken, yürütmenin durdurulması istemi varsa, dosya da tekemmül etmişse, normal sırasına bakılmadan savcılığa gönderiliyor, esastan düşünce alıyor, dosyanın hukukî mahiyeti zaten kavranmış olduğundan, hemen karar veriliyor.

Tasarıda, Hükümetin teklif ettiği metne bakıyorum ve Komisyonun bu metni niye yazdığına hayret ediyorum. Bakın, Hükümetin teklif ettiği orijinal metni Komisyon aynen almış ve mükerrer olarak yazmış. Bu da, milletvekilinin çalışmasına bir engeldir. Bakıyoruz, acaba Komisyon ne yazmış, Hükümet ne yazmış? Aynı metin; ama, dağıtılan ikinci metinde de, Komisyon metni aynen var.

İHSAN NURİ TOPKAYA (Ordu) — Benimsemiş demek ki.

KAMER GENÇ (Devamla) — Benimsemişse, yazsın oraya "Hükümetin teklifi benimsenmiştir" diye. Bundan önceki uygulamalar hep öyle değil miydi? Yani, Hükümetin metnini aynen oraya alıp da yazmanın bir anlamı yoktur. Biz de, acaba bu madde ile ilgili olarak Hükümet ne demiş, Komisyon ne demiş diye bakıyoruz, herhalde sizin de bakmış olmanız lazım. Hükümetin getirdiği metni aynen yazıyorsunuz; ama, bundan önceki tasarılarda, "Hükümetin getirdiği aynen benimsenmiştir" deniliyordu.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — 1 inci ekte senin söylediğin husus yok.

KAMER GENÇ (Devamla) — Var efendim, 1 inci ekte Hükümet teklifi var; bakın. Şimdi buradan mı göstereyim tasarıyı? 120'ye 1 inci ek sıra sayısına bakın.

BAŞKAN — Efendim, karşılıklı konuşmayalım.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — Söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Size söz vereceğim Sayın Pehlivanlı.

KAMER GENÇ (Devamla) — Değerli milletvekilleri, onun için, bu, durup dururken yargının faaliyetini sekteye uğratmak, yargıyı işleyemez hale getirecek birtakım düzenlemeler yapmaktır. Bu işler masa başında yapılırsa, yargı işlemez. Zaten, siz, Hükümet olarak, yargının işlememesi için her türlü engeli koyuyorsunuz; dört-beş senedir, idarî yargıya hâkim almamışsınız. Bugün, Danıştayda, idare mahkemelerinde, vergi mahkemelerinde hâkimsizlikten dolayı, dosyalar bekliyor. Bunların önüne birtakım usul meseleleri çıkararak, dosyaları tekemmül sıralarına göre çıkarma gibi bazı davranışlar koyduğunuz zaman, o mahkemeler işlemez.

Mahkemeler de zaten böyle keyfî dosya çıkarmıyor. Davanın süratle sonuçlandırılması için yürütmenin durdurulması aşamasında -dosya da tekemmül etmişse- yürütme safhasında dosyayı alıp heyette müzakere ederek esastan karara bağlıyor. Aradan iki sene geçtikten sonra tekrar esastan o dosyayı müzakere etmektense, icabında, yürütme safhasında bu dosyayı alıyor -savcılıktan da düşünce almak suretiyle- tekemmül ettiriyor ve karara bağlatıyor. Acaba, idare bundan ne zarar görmüş de bunu değiştiriyor, ben onu anlamak istiyorum.

Sayın Hükümet bunu bir izah etsin efendim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Komisyon adına, Komisyon Başkanı Sayın Pehlivanlı; buyurun efendim.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlar, cevap vermeseniz zabıtlara geçen hususlar cevapsız kalıyor; cevap verseniz, cevap vermeyi gerektirecek, incir çekirdeğini dolduracak bir tenkit yok.

Sayın Bakana biraz önce yönelttiği soruyu burada saptırarak tekrar buraya getiriyor. "Biraz evvel Sayın Bakana sordum, ben müfettişimi gönderirim, onun sicilini bozarım" dedi, diyor.

Sayın Bakan böyle bir şey demedi.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Ne dedi?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI ALPASLAN PEHLİVANLI (Devamla) — Sayın Bakan, "Müfettiş gider, sadece bunun vereceği rapor sonucunda terfisine engel olunabilir; ama..."

KAMER GENÇ (Tunceli) — O ne demek?

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI ALPASLAN PEHLİVANLI (Devamla) — Müsaade buyur.

"...ama, eğer meşru mazerete binaen bu iş geciktiyse, kimse kimsenin sicilini bozamaz."

Sayın Genç, hukukçusunuz, bilirsiniz ki, iş mahkemelerinde var...

DEVLET BAKANI M. VEHBİ DİNÇERLER (Hatay) — Değil, değil; iktisatçı.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI ALPASLAN PEHLİVANLI (Devamla) — Değil mi?.. Pardon... Affedersiniz... Veya geçiniyor... Ne ise, farketmez.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sizin gibi ve senin gibi hukukçuları ben cebimden çıkarırım.

BAŞKAN — Sayın Genç, lütfen...

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI ALPASLAN PEHLİVANLI (Devamla) — Sayın Genç, benim cebim senin ağzında ne geziyor Allahaşkına?.. Nereden yakaladın da ağzına aldın bunu? Bana bunu dedirttirme yanlışlıkla.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Konuş, konuş...

BAŞKAN — Sayın Genç, lütfen...

Arkadaşların birbirlerine bu şekildeki hitabı bu salona uymuyor.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI ALPASLAN PEHLİVANLI (Devamla) — İş mahkemelerinde günlük işler vardır. "Altı iş gününde bitecek" der, altı gün veya altı ayda biter, hiç kimse hâkime bir şey demez; ama, belli sistemlerde belli çabukluğu verebilmek için, belli ivediliği vurgulamak için kanunlara bunlar konur. Elbette ki, öbür davalara göre, öncelik alsın diye konur. Sayın Genç'in, tekemmül sırasına göre davaya bakılmasından niye rahatsız olduğunu anlayabilmiş değilim.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Anlayamazsın.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI ALPASLAN PEHLİVANLI (Devamla) — Niye?.. Çünkü, sen keyfîlik istiyorsun da onun için...

Tekemmül sırası şu demektir değerli arkadaşlar: Dosya Danıştaya veya bölge idare mahkemesine gelir, ilgili maddelerine göre tekemmül eder. Yürütmeyi durdurma talebi varsa, o öncelik sırası alır -ki, getirdiğimiz madde buna engel değil- ama, yürütmeyi durdurma kararı da yoksa, mutlaka tekemmül sırasına göre bakılır. Bunun aksi keyfîliktir. Nitekim, maalesef yapılmıştır da.

İşte, buna bir kural, bir prensip koymak için, kanun metnine bu defa bunları koymak zarureti hâsıl oldu.

Hükümetten gelen taslağı Komisyon değiştirse, buraya çıkıp, "Komisyon bunu niye değiştirdi; Hükümet bunu gönderdi, acaba, Hükümetin bürokratı ona verdi de kendiliğinden mi yaptı?" gibi birtakım laflar söyleniyor.

Bu defa, Hükümetin getirdiğini benimsiyorsunuz, o zaman da "Rapora niye yazılmamış" deniyor.

Sayın Genç hâlâ öğrenemedi. Bu, 120 sıra sayılı rapor. 120 sıra sayılı raporda hangisini

kabul ettiğimiz, hangisini kabul etmediğimiz, hangisinde Hükümetin teklifini aynen aldığımız, hangisini değiştirdiğimiz belli. Elimizde bir de 120'ye 1 inci ek var. 120'ye 1 inci ekin hiçbir maddesinde "Hükümet teklifi aynen..." demiyoruz. Yeni bir metin haline getirmişiz; ama, sırf tenkit etmiş olmak için, sırf şu kürsüden vaktinizi almak için, işi güya -kendisinin orada zaman zaman yerinden de söylediği gibi- engellemek için, gereksiz yere söz alınıyor.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Benim söz almam seni ilgilendirmez.

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI ALPASLAN PEHLİVANLI (Devamla) — Söylenen, zaman israfından başka hiçbir şey değildir.

Saygılarımı sunuyorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN — Efendim, madde üzerindeki müzakereler bitmiştir.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

10 uncu maddeyi, 9 uncu madde olarak okutuyorum:

MADDE 9. — 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununun 26 ncı maddesinin 3 ve 4 üncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"3. Davacının gösterdiği adrese tebligat yapılamaması halinde, yeni adresin bildirilmesine kadar dava dosyası işlemden kaldırılır ve varsa yürütmenin durdurulması kararı kendiliğinden hükümsüz kalır. Dosyanın işlemden kaldırıldığı tarihten başlayarak bir yıl içinde yeni adres bildirilmek suretiyle yeniden işleme konulması istenmediği takdirde, davanın açılmamış sayılmasına karar verilir.

4. Dosyaların işlemden kaldırılmasına ve davanın açılmamış sayılmasına dair kararlar diğer tarafa tebliğ edilir."

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?.. Yok.

Önerge?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

11 inci maddeyi, 10 uncu madde olarak okutuyorum:

MADDE 10. — 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununun 27 nci maddesinin 2 nci ve 8 inci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki 12 nci fıkra eklenmiştir.

"2. Danıştay veya idarî mahkemeler, idarî işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idarî işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. Bu iki şartın birlikte gerçekleşmediği durumlarda yürütmenin durdurulması kararı verilemez. Yürütmenin durdurulması kararının gerekçesinde bu iki şartın ne suretle gerçekleşmiş olduğunun da açıkça gösterilmesi gerekir."

"8. Vergi mahkemelerinde, vergi uyuşmazlıklarından doğan davaların açılması, tarh edilen vergi, resim ve harçlar ile benzeri malî yükümlerin ve bunların zam ve cezalarının dava konusu edilen bölümünün tahsil işlemlerini durdurur. Ancak, 26 ncı maddenin 3 üncü fıkrasına göre işlemden kaldırılan vergi davası dosyalarında tahsil işlemi devam eder. İşlemden kaldırılan dosyanın yeniden işleme konulması ile ihtirazi kayıtla verilen beyannameler üzerine yapılan işlemlerle tahsilat işlemlerinden dolayı açılan davalar, tahsil işlemini durdurmaz. Bunlar hakkında yürütmenin durdurulması istenebilir."

"12. Yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlar; Danıştay dava daireleri tarafından verilmişse konusuna göre İdarî veya Vergi Dava Daireleri Genel Kurullarına, bölge idare mahkemesi kararlarına karşı en yakın bölge idare mahkemesine, idare ve vergi mah-

kemeleri ile tek hâkim tarafından verilen kararlara karşı bölge idare mahkemesine, çalışmaya ara verme süresi içinde ise idare ve vergi mahkemeleri tarafından verilen kararlara en yakın nöbetçi mahkemeye veya kararı veren hâkimin katılmadığı nöbetçi mahkemeye, kararın tebliğini izleyen günden itibaren yedi gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere itiraz edilebilir. İtiraz edilen merciler, dosyanın kendisine gelişinden itibaren yedi gün içinde karar vermek zorundadır. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir."

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen?..

Grup adına, Sayın Erdoğan; şahısları adına, Sayın Bayazıt ve Sayın Genç söz istemektedir.

Buyurun Sayın Erdoğan.

SHP GRUBU ADINA ALİ HAYDAR ERDOĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; konuşmama, bu madde ile getirilen değişikliğin Anayasa ile ilgisi nedeniyle, önce Anayasanın 125 inci maddesinin beşinci fıkrasını okuyarak başlayacağım. "İdarî işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idarî işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe gösterilerek yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir" deniyor.

İşte, getirilen 27 nci maddedeki bu değişiklikte, Anayasanın 125 inci maddesini aynen yazıyoruz. İdarî mahkeme, yürütmenin durdurma kararını ancak Anayasada belirtilen hususlarda verebilir. Aykırı hallerde zaten veremez. Vermesi halinde Anayasaya aykırı olur. Kaldı ki, biz gerek Komisyonda, gerekse buradaki genel konuşmamızda, idarî yargılamada yapılan değişikliğin Anayasaya aykırılığını 1 inci maddede belirtmiştik. Bunu müşterek önergelerimizle kaldırdık. Bir de bu 27 nci maddede yapılan değişiklik var.

Bugün yürürlükte olan yasalara göre, idarî eylem ve işlemler hakkında verilen yürütmeyi durdurma kararı, bakılmakta olan dava içinde bir ara kararıdır. İdarî işlemin uygulanması halinde, giderilmesi güç ve olanaksız zararların doğabileceğini ve idarî işlemin açıkça hukuka aykırı olduğunu, -önüne gelen davanın yargılaması sırasında- gören mahkeme, bir ara kararıyla, yürütmenin durdurulmasına karar verir. Davaya devam edecek olan da, sonuçta idarî işlem hakkında esas kararı verecek olan da, o mahkemedir.

Yapılmak istenen değişiklik ile, bu ara kararında da, bir başka mahkemede itiraz yolu getirilmektedir. Bu ise, davaya bakan mahkemenin daha yargılaması sürerken idarenin müdahalesi niteliğindedir. Bu nedenlerle de Anayasanın 125 inci maddesine açıkça aykırıdır.

27 nci maddeye eklenen 12 nci fıkrayı incelediğimizde, yürütmenin durdurulması kararları, idarî uyuşmazlığı esastan çözülemeyen, sadece esas hakkında karar verilinceye kadar uyuşmazlık konusu, idarî işlemi askıya alan ve onun uygulamasını durduran nitelikte ve verilip kaldırılabilmesi halinde de, ikinci fıkranın son cümlesi hükmü, yürütmenin durdurulması kararlarını esas karar derecesine çıkarmaktadır. Bu, özellikle takdir yetkisine ilişkin konularda, bu kararlara, daha taraflar savunmalarını tamamlamadan, yani dosya tekemmül etmeden uyuşmazlığı çözen bir nitelik taşımaktadır.

Fıkranın son cümlesi hükmü ise, idarî yargı mercilerince verilen yürütmenin durdurulması kararlarının gerekçesinin açık olup olmadığı konusunda tereddüt belirtilen bir durum öne sürülerek, bu kararların uygulanabilirliği konusunda tartışma ortamı yaratmaya elverişli gözükmektedir.

Yargıya ve yargı kararlarına inancı, adalet anlayışını ve toplum huzurunu zedeleyeci sonuçlar doğurucu bu içeriği nedeniyle, söz konusu cümlenin çıkarılması gerekir.

Demin, Anayasanın ilgili hükmünü okudum, hukuka açıkça aykırı bir idarî eylem ve işlem hakkında ara kararında, hâkim, kararı verirken gerekçesini de zaten Anayasaya göre yazacaktır. Bunun başka bir mercide itiraz yoluyla incelenmesi sonuca etki edecek ve yürütmeyi durdurma kararında idarenin başka bir mahkemede itiraz yoluna başvurması niteliğini taşıyacaktır. Aslında, işte buradan anlaşılıyor ki, biz, Anayasanın bazı hükümlerine aykırı yasa hükümlerini getirirken, yargıç güvencesi ve yargının bağımsızlığını bertaraf edecek hükümler de getiriyoruz. Bu, açıkça görülüyor ki, ara kararına itiraz yoluyla, nihaî karar verecek mahkemenin nihaî kararını da, ara kararını da engellemektir. Bu, baskıcı bir zihniyettir. Bunu, sayın Hükümete söyledik, yine de söylüyoruz.

Bu madde üzerinde verilmiş bir önergemiz var. Diliyorum ki Hükümet ve İktidar Partisine mensup arkadaşlarımız da katılırlar.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda da, hukuk yargılamasında da bu böyledir. Bu, ceza yargılaması değildir. Cezada, itirazlar başka mercilere, başka mahkemelere yapılabilmekte; ama hukuk usulünde bu böyle değildir, ara kararı niteliği dolayısıyla değildir; nihaî kararı vermeden idarenin peşinen müdahalesini getirir niteliktedir.

Öte yandan, idare ve vergi mahkemelerinin davanın esasına ilişkin kararlarında temyiz mercii olmayan merciler, örneğin, bölge idare mahkemeleri, yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlara yapılacak itirazları incelemekte yetkili kılınmaktadır. Bilindiği gibi, idarî yargıda yürütmenin durdurulması ancak bir iptal davası zımnında istenebilmektedir. Hal böyle olunca, yürütmenin durdurulması istemi hakkında verilen kararlara karşı yapılacak itirazları inceleme ve kesin karar verme yetkisini asıl davayı çözümleyecek mahkeme veya hâkimden alarak, bir başka mahkeme ve hâkime vermek, mahkemeler arasında derin sürtüşme ve huzursuzluklar ortaya çıkaracak niteliktedir. Yargılamanın bütünlüğünü bozucu, toplumun adalete ve yargıca olan saygı ve güvenini ağır bir biçimde zedeleyici nitelik taşıyacaktır. Bu nedenle de, yürütmeyi durdurma kararı verecek olan hâkim, neticeten karar vereceğinden dolayı, telafisi güç ve iki organ arasında, iki daire arasında sürtüşmelere neden olacaktır. Bu nedenle de, hem yargıcın güvencesi, hem yargılamanın bağımsızlığı açısından Anayasaya aykırıdır. Bunu hem Komisyonda söyledik, hem burada huzurunuzda söylüyorum.

Önergemiz çok kısa ve özdür. Takdir arkadaşlarımındır.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Erdoğan.

Şahsı adına konuşmak üzere, Sayın Bayazıt; buyurunuz.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; konunun geneli üzerinde 1 inci maddeyi hedef alarak yaptığım konuşma sırasında, siyasî iktidarların idarî yargının denetiminden azamî ölçüde kaçma eğilimlerinin mevcudiyetini vurgulamıştım ve siyasî iktidarların tab'ında, hukuka bağlı devlet fikrini tamamen benimsememiş siyasî iktidarların tab'ında bu eğilimin varlığını özellikle belirlemiştim.

Şimdi, bu madde ile, idarî davalarda, kişinin hukukunu koruyan en önemli bir müessese olan yürütmeyi durdurma müessesesinin fiiliyatta işlemez hale getirilmesinin hedeflendiğini görüyoruz. Lütfen yanlış yorumlamayın; sanki, yargıya ve yargıca güvensizliğin kapalı bir ifadesi şeklinde, ilave edilen 12 nci bent. Zaten, Anayasa ve yasa, bu yasanın ikinci bendi, yürütmenin durdurulmasını çok zor şartlara bağlamış. Hem açıkça hukuka aykırılık olacak, hem de kişisel hukukun ihlali olacak. Telafisi mümkün olmayacak bir zararın vukuunun muhtemel olması; bu şartlar birlikte mütalaa edilebilecek, birlikte var olacak.

Değerli arkadaşlarım, hukuka aykırılık her zaman mevcut olabilir; ama bir idarî işlem, bir idarî tasarruf hukuka aykırı olduğu halde; ani, kaçınılması mümkün olmayan, telafisi mümkün olmayan zarar getirmeyebilir. O halde, iki şartı bir arada aramak mecburiyeti nedeniyle, hukuka aykırı bir tasarrufun icrasını tehir edemeyeceksiniz, yürütmeyi durduramayacaksınız. Bu şartlarla, bu hallerde yürütmenin durdurulması kararı, pratikte, uygulamada çok ender olaylara inhisar edecek ve bir de tedbir kararını getireceksiniz ve -ki, genelde bir hukuk davası emsali olan bir davadır bu davalar- bu tedbir kararını bir başka mahkemenin yargı denetimine tabi tutacaksınız... Bu, açık anlamıyla, düpedüz, yürütmeyi durdurma müessesesini fiiliyatta işlemez hale getirmektir. Eğer hukuka bağlı devlet fikrine samimiyetle inanıyorsak, eğer idarenin bilerek veya bilmeyerek kanuna aykırı ve kişinin hukukunu ihlal eden tasarruflar yapabileceğini kabul ediyorsak, yürütmeyi durdurma müessesesinin azamî şekilde işlemesinden ürkmememiz ve kaçınmamamız lazımdır.

Onun için açıklamaya mecburum; bir ihtilal hükümetinin hukuk anlayışının gerisinde kalınarak kanuna ilave edilmek istenen 12 nci bent, uygulamada, yürütmenin durdurulması kararını, fiilen, çok az olaylara inhisar ettirecek ve bu müesseseyi, Türk idare hukuku sisteminde, ismen var olan; ama uygulanması pek mevcut olmayan bir müessese haline getirecektir.

Oy çoğunluğuyla, bu, kabul edilebilir arkadaşlarım; ancak, verilen önergenin peşin hükümden sıyrılarak değerlendirilmesi halinde, içine düşmekte olduğumuz bir hukuk devleti hatasından, bir hukuk devleti değerlendirme hatasından kurtulmamız mümkün olacaktır.

Takdir Yüce Heyetinizindir.

Saygılar sunarım. (SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Hükümet adına, Adalet Bakanı Sayın Sungurlu; buyurun efendim.

ADALET BAKANI MAHMUT OLTAN SUNGURLU (Gümüşhane) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; idarî yargı daha önce tek dereceli bir mahkemeydi; Danıştaydan ibaretti; bilahara, yakın tarihlerde bu mahkemeler üçlü bir sisteme dönüştürüldü; İdare mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ve üst mahkeme olarak Danıştay. Elbette ki, bu tatbikatın sonuçları olacaktı. Bu tatbikatın sonucunda bazı uygulama zorlukları veya ihtiyaçlar zuhur edecekti ve bu sebeple de idare-mahkemelerinin tümünün karşılaştıkları zorluklar, ihtiyaçlar yazılı olarak tespit edilmiş ve yapılan bir çalışma sonucu, idare hukukuna vâkıf hukukçular ve idare hukukunda çalışan hâkimler vasıtasıyla yapılan bir çalışma sonucu, bu kanun tasarısı huzurlarınıza gelmiştir. Komisyonda ilaveler ve çıkarmalar yapılmıştır. Nitekim, bu madde üzerinde ve şu anda üzerinde münakaşa yapılan fıkraların, cümlelerin bir kısmı da Komisyonda ilave edilmiştir.

Burada getirilen nedir?.. Burada getirilen husus şu: İdarî yargıdaki herhangi bir dava ikame edildiğinde, bu takdirde yürütmenin durdurulması talep ediliyor. Yürütmenin durdurulması talebi mahkemece kabul edildiği takdirde, bu, derhal yerine getiriliyor; hangi mercide ise, hangi safhada ise, yerine getiriliyor; yerine getirilmesini önleyici bir hüküm yok. Ancak, bu yürütmenin durdurulması kararını hâkimin verebilmesi için, Anayasamız açısından, şu iki şartın gerekliliği var. Birisi, açıkça hukuka aykırı olması lazım; ikincisi, telafisi mümkün olmayan bir zarar meydana getirmesi lazım. Yani, "bu iki şart varsa hâkim, yürütmenin durdurulmasına karar verir" diyor. Bu bir Anayasa hükmü. Bu Anayasa hükmü Komisyonda tasarı metnine konuldu; "Bu iki şartın birlikte gerçekleşmediği durumlarda yürütmenin durdurulması kararı verilemez" denildi.

KAMER GENÇ (Tunceli) — O cümleye gerek var mı?

ADALET BAKANI MAHMUT OLTAN SUNGURLU (Devamla) — Efendim, şimdi, Anayasadaki bu hüküm kanuna konulduğunda rahatsız olmaya gerek var mı? Niye itiraz ediyorsunuz? Anayasanın 125 inci maddesi bu iki şartı birlikte arıyor ve diyor ki; "İdarî işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idarî işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe gösterilerek yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir." Başka ne söylüyor Anayasa? "Gerekçe gösterilerek..." Aynı husus kanuna alınıyor. "Gerekçe gösterilecektir" deniliyor. Yürütmenin durdurulması kararının gerekçesinde bu iki şartın ne suretle gerçekleşmiş olduğunun da açıkça gösterilmesi gerekir.

Şimdi, Anayasadaki şart olarak konulmuş, riayet edilmesi mecburî bir hüküm olarak konulmuş bu hükümlerin "kanuna alınmasına lüzum yoktur" dersiniz, "fuzulî bir yazılmadır" dersiniz; ama böyle denilmiyor ve "niye alınıyor, lüzum yok, Anayasa açısından sakıncalıdır" diye birtakım düşünceler ileri sürülüyor. Yapılan şey, Anayasadaki hükümlerin kanuna alınmasıdır.

Şimdi, böyle bir mesele için yapılan münakaşaların sonucu, İktidarın, idarî yargıya saygısızlığı, hukuka saygısızlığı olarak değerlendirilmesi mümkün değil.

Diğer bir husus ise, yürütmenin durdurulması meselesine itirazdır. Şimdi, yürütmenin durdurulmasına, bugün de aynı mahkemede, bu kararın kaldırılması talebinde bulunulabilir. Yani, aynı mahkemeye gidersiniz, bu kararı kaldırın diyebilirsiniz. Bütün hukuk müesseselerinde var; cezada da var, hukukta da var... Getirilen nedir? Bir üst mahkemeye itiraz hakkını getiriyorsunuz. Ceza usulünde olduğu gibi, bir üst mercie itiraz ediyorsunuz bu hadisede.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Üst yok...

ADALET BAKANI MAHMUT OLTAN SUNGURLU (Devamla) — Üst yok veya bir başka mahkemeye itiraz ediyorsunuz, üst demiyorsunuz... Bir başka mahkemeye itiraz ettiğiniz zaman, itiraz ettiğiniz yer bir idare değil ki, bir iktidar değil ki; o da bir başka mahkeme, bir başka hâkim. Ne diyorsunuz? "Şu iki şart yoktur" diyorsunuz: Yani, "Hukuka aykırılık yoktur, telafisi mümkün olmayan bir zarar yoktur" diyorsunuz. Bunları diyorsunuz, başka bir şey demiyorsunuz. Kime diyorsunuz? Yine mahkemeye diyorsunuz. Peki, yani bir mahkeme, bunlara, bilfarz, riayet etmemişse, -Olmuyor mu?.. Olabiliyor- bir başka mahkemeye bunu demenizde hukuka aykırılık nerededir, zarar nerededir? Böyle bir meseleyi büyütmenin âlemi yoktur. Vatandaş hukukunu vikaye eden, koruyan bir sistemdir. Kaldı ki, yürütmeyi durdurma kararlarının birçoğu, nihaî hüküm mahiyetinde tesir meydana getirmektedir. Çünkü, dava bittiği zaman mahkemelerin verdiği kadar şudur: "Yürütmenin durdurulması kararıyla sonuç meydana gelmiş olup, bugün karar verecek bir mevzu kalmadığından..." O zaman, böylesine kesin bir sonuç doğuran bir meselede hak sahibinin -idare veya vatandaş- bir başka mahkemeye, "burada kanuna aykırılık yoktur, burada telafisi mümkün olmayan büyük bir zarar yoktur" deme hakkını elinden almamız söz konusu olmamalıdır. Bu, yeni idare mahkemeleri sistemi içerisinde zaruret görülmüş bir durumdur.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Sayın Genç, buyurun.

KAMER GENÇ (Tunceli) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; aslında, biz burada birkaç seneden beri, hep cehaletle mücadele ediyoruz. Biraz önce, Adalet Komisyonu Başkanı çıktı, benim, olayı bilmediğimi söyledi.

Şimdi, normal olarak, alıştığımız husus nedir?.. İşte, S. Sayısı: 120. Ne diyor?.. "Tasarının 10 uncu maddesi 11 inci madde olarak Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir." Karşımıza gelen ek sıra sayısında aynı metin kabul edilmiş; ama, madde yazılmış. Ben milletvekiliyim... Diyorum ki, acaba Hükümetin teklifi ne, Komisyonun yazdığı ne? Benim demek istediğim bu. Anlamıyorlar, geliyorlar, burada konuşuyorlar...

ADALET KOMİSYONU BAŞKANI ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — Hâlâ anlamamışsın.

KAMER GENÇ (Devamla) — İkincisi, Sayın Bakan, "Eskiden idarî yargı olarak sadece Danıştay vardı, şimdi üçlü sistem geldi" diyorlar. Şimdi üçlü sistem gelmedi, ikili sistem geldi. Eskiden de idarî yargı yalnız Danıştay değildi; itiraz komisyonları vardı, temyiz komisyonları vardı, yargısal nitelikte karar veren birtakım idare organları vardı ve bunların kararları da, Danıştayda, temyizen inceleniyordu. Yani, ben bu konuları biliyorum; lütfen, çıkıp da, bilmediğiniz konularda, siz ve Komisyon Başkanınız konuşmayın.

Değerli milletvekilleri, aslında, bu yürütmenin durdurulması meselesi, Danıştay kurulduğundan beri gelen bir olay ve bu olay kaynağını Fransız idarî yargısından (Danıştayından) alır. O zaman, hükümet tasarrufları vardı. Onlar yargı denetimi dışında tutuluyordu. Özellikle Fransız Danıştayı, mesela idarenin, tarihî bir binanın yıkılması kararına karşı, "bu bina yıkıldığı zaman, onun sanat yapısı niteliğinde bir bina tekrar buraya konulamaz, telafisi imkânsız zarar doğurur" diye, öncelikle, yürütmenin durdurulması kararını veriyordu. Yürütmenin durdurulması kararlarının tarihî kaynağı buradan geliyor. Ancak, bugün artık, Fransız Danıştayı, bizim oradan gelerek başladığımız noktayı çoktan aşmış. Diyor ki, eğer bir idarî işlem hukuka aykırı ise, ben bunun yürütmesini durdururum. Çünkü, hukuka aykırı bir işlem niye yürürlükte kalsın ve hem devlet, hem de idare zarar görsün?.. Bütün mesele burada. Dava açılıyor. Bakın, en basiti, bir memurun görevine son veriliyor. Memurun görevine son verme işlemi kanuna aykırı; ama telafisi imkânsız zarar yok. Telafisi imkânsız zarar nedir? İşte, para ile ölçülen zarar, telafisi imkân dahilinde olan zarardır. Diyor ki, sen yürütmenin durdurulmasını buna verme; ama sonra bunu iptal ettiğin zaman, gitsin tazminat davası açsın. Aslında bakarsanız, bu, devlete de büyük bir külfet getiriyor. Özellikle 1980'den sonra açılan davalar çok uzamıştır. Mesela, bir kamu personeli, üç sene, beş sene açıkta geziyor, hiçbir kamu hizmeti yapmıyor, üç sene sonra gidiyor iptal kararını alıyor. Peki, üç sene devlete çalışmaması sonucunda ne yapıyor? Gidiyor, devletten tazminat olarak bütün özlük haklarını ve maaşlarını geri alıyor. Aslında önemli olan bu, yani devleti de zarara sokmamak lazım.

Bakınız, bir de, 1980 İhtilalini yapan generallerden Necdet Üruğ ile ilgili bir konu var. Konu Konseyde konuşulmuştu, "Evvela Danıştayı feshedelim, hâkimleri eleyelim" dediler. O zaman Danıştayda görev yapan 15 üyeyi de tasfiye ettiler; fakat ne acı gerçektir ki, bu Sayın Üruğ, şahsî haklarına idare tarafından tecavüz edildi diye, Danıştaya gitti, dava açtı ve kendisine avukat olarak da 1980 yılında Danıştaydan tasfiye ettiği adamı seçti... Yani, görüyorsunuz ki, hukuk herkese lazımdır. Onun için, memleketin yerleşmiş düzenini, hiçbir zaman, ortalığı alt üst edecek şekilde, günün koşullarına göre, kendi gücümüze göre değerlendirmeyelim. Devletin kurulmuş sistemini işletelim, bu sistem millet için vardır, devlet için vardır, rejim için vardır.

Şimdi, Komisyonun yazdığı metne bakınız: Diyor ki, "2. Danıştay veya idarî mahkemeler, idarî işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idarî işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe gös-

tererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. -bu tamam, aynen Anayasanın hükmü- Bu iki şartın birlikte gerçekleşmediği durumlarda yürütmenin durdurulması kararı verilemez..." Bu cümleye gerek var mı? Zaten, iki şart birden gerçekleşirse yürütmenin durdurulmasına karar verilir, gerçekleşmezse verilmez. Bu, biraz, kendi anlayışsızlığımızı hâkimlere yüklemek oluyor. Böyle de kalmıyor; devamla, "...Yürütmenin durdurulması kararının gerekçesinde bu iki şartın ne suretle gerçekleşmiş olduğunun da açıkça gösterilmesi gerekir." Bu ne? Yani, "Ey hâkim! Sen bir şey anlamıyorsun" mu demek? Siz daha imla kurallarını bilmiyorsunuz. Birinci cümle bu işi hallediyor; ikinci, üçüncü cümleye ne gerek var? Yani, "Hâkim! Sen yürütmenin durdurulması kararı veremezsin" diyorsun. Verir... Ne yapabilirsin?.. Veriyor işte.

Değerli arkadaşlar, özellikle vergi davalarından örnek vereyim. Vatandaşa milyonlarca vergi tarh ediliyor. Bir bakıyorsunuz, bir adamın malı mülkü satılıyor. Şimdi, eğer bu telafisi imkânsız zarardan Danıştaya gitse, idarî mahkemeye gitse, bu mahkemeler hem telafisi imkânsız zarar, hem de yasaya aykırılık ararsa, devletin ve vatandaşın korkunç zararı olur. Bir vatandaşa vergi tarhı yapılıyor, Kızılay'daki bir binası icra yoluyla satılıyor, beş sene sonra vatandaş davayı kazanıyor. Farz edelim ki, beş yıl önce 5 milyon liralık bir değer için o bina satıldı; ama beş sene sonra siz o vatandaşa 5 milyon lira verdiğiniz zaman, onun beş sene önceki o binasını alabilir misiniz? Alamazsınız. Türkiye'deki enflasyon malum. Yani, masa başında oturarak, olayları dar kalıplar içine sığdırarak çözümleyemezsiniz. Memleketin gerçeklerini bilmek lazım; bunu her vesileyle söylüyoruz. İşte onun için, diyoruz ki, yürütmenin durdurulması kararı verilmesinde, idarenin ve ferdin menfaati var. Sayın Komisyon Başkanı, "Yanındaki bir mahkemeye gitsin" diyor. Arkadaslar, yürütmenin durdurulması kararı verilmiş bir vergi davasında, öteki vergi mahkemesine niye gidiyorsunuz? Siz zaten, vergi alacağınız için yüzde 96 zam alıyorsunuz, gecikme zammı alıyorsunuz. Yani, burada, mahkemeleri fuzulî işlerle uğraştırmaktansa, bırakın, o mahkemeler, süratle, ellerindeki davaları sonuçlandırsınlar...

Yine, kamu görevlileri konusunda, şöyle oluyor: Kamu görevlisi, yürütmenin durdurulması kararı alıyor, bir gün görevine başlatıyorlar, ertesi gün alıp tekrar başka bir yere veriyorlar. Bu, yürütmenin durdurulması kararının uygulanması mıdır Sayın Bakan? Özellikle Hükümetiniz zamanında bu çok yapılıyor; geçmiş hükümetler zamanında da yapıldı. Bakın, bir mahkeme kararına ya saygı duyarsınız ya da duymazsınız. Duymazsanız, onu açıkça söyleyin; ama bir kamu görevlisini, yürütmenin durdurulması veya iptal kararı gereği, bir gün orada işe başlatıp, ertesi gün veya üç gün sonra oradan almak, o mahkeme kararına uymak anlamına gelmez ve bu, mahkeme kararını çıkmaza sokmak demektir.

Sayın milletvekilleri, o itibarla, yürütmenin durdurulmasıyla ilgili olarak getirilen bu değişiklik bence kendi kendimize fuzuli birtakım işler çıkarıp, onlarla uğraşmaktır. Bence, bunu çıkaralım. Zaten, yürürlükteki kanun bu sistemi sağlıyor. Olayları çıkmaza sokarak, mahkemelerin iş hacimlerini artırarak yargının işleyişini aksatırız.

Hele, özellikle bu vergi mahkemelerinin size ne zararı var? Yani siz, açılan bir vergi davasında yürütmenin durdurulması kararı verildiği zaman, ona öteki vergi mahkemesinde itiraz hakkını vermekle neyi kastediyorsunuz?

BAŞKAN — Sayın Genç, süreniz doldu; lütfen...

KAMER GENÇ (Devamla) — Tamam Sayın Başkan...

Sayın Başkanım, biz, tabiî ki, her maddede çıkıp konuşmuyoruz; ama olayın önemi var da o bakımdan şimdi konuşuyorum.

Aslında, iptal davalarında...

BAŞKAN — Hayır, süreniz beş dakika olmasına rağmen, biz de zaten onuncu dakikada ikaz ettik.

KAMER GENÇ (Devamla) — Tabiî... Olur efendim...

Onun için, bu hükmün kalkması, hem devletin hem de vatandaşın yararınadır. Ben bu hükmün gereksizliğine inanıyorum. Kaldı ki, bir idare mahkemesini hukuk mahkemesine benzetmek de çok büyük hatadır. Zaten, bizim hukuk sistemimiz "İdarî yargı" ve "adlî yargı" diye ayrılmıştır. Siz, hukuk usulünü getirip de vergi mahkemesinde veya idare mahkemesinde uygulayamazsınız. Çünkü, ikisinin usul hükümleri ayrıdır, işleyişleri ayrıdır.

Efendim, hukuk usulünde veyahut da ceza usulünde üst mahkemeye, yan mahkemeye itiraz vardır... Ben, tabiî o konuların nasıl işlediğini bilmiyorum; ama, idarî yargının kendine özgü birtakım özellikleri vardır. Bu özellikleri olmasaydı zaten, idarî yargıyla adlî yargı diye bir konu olmazdı. Onun için, biz, Danıştayı, idarî mahkemeleri adlî yargıya benzetirsek, o zaman, sistemi işlemez hale sokarız. Çünkü, adlî yargıda, taraflar iki kişidir, ikisinin menfaatları çatışıyor; idarî yargıda, taraflardan birisi devlet, diğeri de ferttir. Bu özelliği de göz önünde tutmak lazım.

Saygılar sunarım efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Genç.

Muhterem arkadaşlar, madde üzerindeki konuşmalar tamamlanmıştır.

Çalışma süremizin sona ermesine de çok az bir zaman kaldığından, Meclis araştırması ve genel görüşme önergeleriyle sözlü soruları görüşmek için, 3 Nisan 1990 Salı günü saat 15.00'te toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 18.33

VI. — SORULAR VE CEVAPLAR

A) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Çorum Milletvekili Cemal Şahin'in, günlük bir gazetenin 2.3.1990 tarihli nüshasında yer alan "Ankara'nın Göbeğinde Humeyni Lisesi" başlıklı habere ilişkin sorusu ve Millî Eğitim Bakanı Avni Akyol'un yazılı cevabı (7/1176)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Millî Eğitim Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Cemal Şahin
Çorum

2.3.1990 tarihli Ulus Gazetesinde yer alan "Ankara'nın göbeğinde Humeyni Lisesi" başlığı ile verilen haberle ilgili olarak;

Gazetede yer alan haber doğru mudur? Doğru ise, ilgililer hakkında ne gibi yasal işlem yapılmıştır?

T.C.
Millî Eğitim Bakanlığı
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon
Kurulu Başkanlığı

Sayı: 022.1.Arş.Pln.Dai.Bşk.-90/900 29.3.1990

Konu: Çorum Milletvekili Cemal Şahin'in Yazılı Soru Önergesi

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi: Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Genel Sekreterliği, Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığının 6 Mart 1990 tarih ve 7/1176-4452/19955 sayılı yazısı.

Çorum Milletvekili Sayın Cemal Şahin tarafından Bakanlığımıza yöneltilen yazılı soru önergesi incelenmiştir.

Ulus Gazetesinde yer alan "Ankara'nın Göbeğinde Humeyni Lisesi" başlıklı haber üzerine, Valilikçe ön inceleme yapılmış olup;

1. — Mescid diye fotoğrafı çekilen 4 m²'lik halıfleks döşeli odada bir somyanın bulunduğu,
2. — Odada gece bekçisinin kaldığı,
3. — Gazetede yayımlandığı gibi, mescit amacıyla kullanılmadığı,

anlaşılmıştır.

Ayrıca, konuyla ilgili inceleme devam etmektedir.

Bilgilerinizi arz ederim.

Avni Akyol
Millî Eğitim Bakanı

Türkiye Büyük Millet Meclisi

GÜNDEMİ

96 NCI BİRLEŞİM

29 . 3 . 1990 Perşembe

Saat : 15.00

1

BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

2

ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER

3

SEÇİM

4

OYLAMASI YAPILACAK İŞLER

5

GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞTIRMASI YAPILMASINA DAİR ÖNGÖRÜŞMELER

6

SÖZLÜ SORULAR

7

KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

1. — Kıyı Kanunu Tasarısı ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonu Raporu (1/641) (S. Sayısı : 301) **(Dağıtma tarihi : 20.12.1989)**

2. — 6.1.1982 Tarih ve 2577 Sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/415) (S. Sayısı : 120 ve 120'ye 1 inci Ek) **(Dağıtma tarihleri : 9.11.1988; 29.1.1990)**

3. — Giresun Milletvekili Burhan Kara ve 40 Arkadaşının, 22 Mayıs 1987 Tarih ve 3374 Sayılı Kanunun Adı ile 1 inci Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun Teklifi ve İçişleri Komisyonu Raporu (2/202) (S. Sayısı : 355) **(Dağıtma tarihi : 29.1.1990)**

4. — Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Arasında İmzalanan Yatırımların Garantisi Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışişleri ve Plan ve Bütçe komisyonları raporları (1/501) (S. Sayısı : 354) **(Dağıtma tarihi : 30.1.1990)**

× 5. — Kuzey Atlantik Andlaşması Teşkilatı Müşterek Ensfrastrüktür Programı Gereğince Türkiye'de Yapılacak İnşa ve Tesis İşlerine Dair Kanunun Bir Maddesinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun Tasarısı ve Millî Savunma ve Plan ve Bütçe komisyonları raporları (1/629) (S. Sayısı : 351) **(Dağıtma tarihi : 31.1.1990)**

× 6. — Türkiye Cumhuriyeti ile Suudi Arabistan Krallığı Arasında İki Âkit Devletin Hava Taşımacılık Teşebbüslerinin Faaliyetleri Dolayısıyla Alınan Vergilerde Karşılıklı Muafiyet Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışişleri ve Plan ve Bütçe komisyonları raporları (1/582) (S. Sayısı : 352) **(Dağıtma tarihi : 31.1.1990)**

7. — Kırşehir Milletvekili Gökhan Maraş ve 4 Arkadaşının, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/200) (S. Sayısı : 356) **(Dağıtma tarihi : 31.1.1990)**

× 8. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Tayland Krallığı Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm ve Dışişleri komisyonları raporları (1/559) (S. Sayısı : 357) **(Dağıtma tarihi : 5.2.1990)**

× 9. — Türkiye Cumhuriyeti ile Oman Sultanlığı Hükümeti Arasında Kendi Ülkeleri Arasında ve Ötesinde Yapılacak Hava Ulaştırmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm ve Dışişleri komisyonları raporları (1/539) (S. Sayısı : 360) **(Dağıtma tarihi : 5.2.1990)**

× 10. — 2924 Sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ile Konya Milletvekili Haydar Koyuncu ve 2 Arkadaşının 2924 Sayılı Orman Köylülerinin Kalkınmalarının Desteklenmesi Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Tarım, Orman ve Köyişleri Komisyonu Raporu (1/658, 2/161) (S. Sayısı : 361) **(Dağıtma tarihi : 5.2.1990)**

× 11. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Lüksemburg Büyük Dükalığı Hükümeti Arasında Hava Ulaştırma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm ve Dışişleri komisyonları raporları (1/569) (S. Sayısı : 358) **(Dağıtma tarihi : 7.2.1990)**

× 12. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Hindistan Hükümeti Arasında Kendi Ülkeleri Arasında ve Ötesinde Yapılacak Hava Ulaştırmasına İlişkin Anlaşmanın Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm ve Dışişleri komisyonları raporları (1/487) (S. Sayısı : 359) **(Dağıtma tarihi : 7.2.1990)**

× 13. — Türkiye Cumhuriyeti ile İsveç Krallığı Arasında Gelir Üzerinden Alınan Vergilerde Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışişleri ve Plan ve Bütçe komisyonları raporları (1/606) (S. Sayısı : 353) **(Dağıtma tarihi : 7.2.1990)**

14. — İzmir Milletvekili Erdal İnönü ve 41 Arkadaşının, 2919 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği Teşkilat Kanununun Geçici 3 üncü Maddesinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yasa Önerisi ve İçişleri Komisyonu Raporu (2/245) (S. Sayısı : 364) **(Dağıtma tarihi : 15.2.1990)**

15. — 2985 Sayılı Toplu Konut Kanununa Bir Ek Madde ile Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/632) (S. Sayısı : 365) **(Dağıtma tarihi : 28.2.1990)**

16. — 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununa Bir Ek Madde İlave Edilmesine Dair Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/567) (S. Sayısı : 366) **(Dağıtma tarihi : 28.2.1990)**

17. — 5434 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/646) (S. Sayısı : 367) **(Dağıtma tarihi : 28.2.1990)**

× 18. — Türkiye Cumhuriyeti ve Mısır Arap Cumhuriyeti Arasında Cezaî Konularda Adlî Yardımlaşma ve Suçluların İadesi Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Adalet ve Dışişleri komisyonları raporları (1/461) (S. Sayısı : 373) **(Dağıtma tarihi : 28.2.1990)**

× 19. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Hindistan Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Cezaî Konularda Karşılıklı Adlî Yardımlaşma Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı ve Adalet ve Dışişleri komisyonları raporları (1/541) (S. Sayısı : 374) **(Dağıtma tarihi : 28.2.1990)**

× 20. — Türkiye Cumhuriyeti ile Polonya Halk Cumhuriyeti Arasında Cezaî Konularda Adlî Yardımlaşma, Suçluların İadesi ve Hükümlülerin Transferine Dair Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı ve Adalet ve Dışişleri komisyonları raporları (1/558) (S. Sayısı : 375) **(Dağıtma tarihi : 28.2.1990)**

× 21. — Türkiye Cumhuriyeti ile Fas Krallığı Arasında Hükümlülerin Nakline İlişkin İşbirliği Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı ve Adalet ve Dışişleri komisyonları raporları (1/602) (S. Sayısı : 376) **(Dağıtma tarihi : 28.2.1990)**

× 22. — Türkiye Cumhuriyeti ile Irak Cumhuriyeti Arasında Hukukî ve Adlî İşbirliği Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Adalet ve Dışişleri komisyonları raporları (1/643) (S. Sayısı : 377) **(Dağıtma tarihi : 28.2.1990)**

× 23. — Türkiye Cumhuriyeti ile Fas Krallığı Arasında Cezaî Konularda Adlî Yardımlaşma ve Suçluların Geri Verilmesi Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı ve Adalet ve Dışişleri komisyonları raporları (1/603) (S. Sayısı : 378) **(Dağıtma tarihi : 28.2.1990)**

24. — Öğretmen ve Eğitim Uzmanı Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarında Parasız Yatılı veya Burslu Öğrenci Okutma ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanunun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı ve Millî Eğitim Komisyonu Raporu (1/682) (S. Sayısı : 380) **(Dağıtma tarihi : 28.2.1990)**

× 25. — Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü Adına Tescil Edilecek Taşınma Mallar Hakkında Kanun Tasarısı ve Tarım Orman ve Köyişleri ve Plan ve Bütçe komisyonları raporları (1/529) (S. Sayısı : 381) **(Dağıtma tarihi : 5.3.1990)**

× 26. — 6760 Sayılı Vakıflar Umum Müdürlüğü Vazife ve Teşkilatı Hakkında Kanunun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/607) (S. Sayısı : 382) **(Dağıtma tarihi : 6.3.1990)**

27. — Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunun Bir Maddesinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı ve Tarım Orman ve Köyişleri Komisyonu Raporu (1/627) (S. Sayısı : 383) **(Dağıtma tarihi : 8.3.1990)**

28. — Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmeşine ve Türk Ceza Kanununun 13 üncü Maddesinin Son Fıkrasının Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/677) (S. Sayısı : 384) **(Dağıtma tarihi : 8.3.1990)**

× 29. — Türkiye Cumhuriyeti ile Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti Arasında Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışişleri Komisyonu Raporu (1/604) (S. Sayısı : 385) **(Dağıtma tarihi : 13.3.1990)**

× 30. — Türkiye Cumhuriyeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Arasında Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı ve Dışişleri Komisyonu Raporu (1/570) (S. Sayısı : 386) **(Dağıtma tarihi : 13.3.1990)**

× 31. — Ozon Tabakasının Korunmasına Dair Viyana Sözleşmesine Katılmamızın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı ve Sağlık ve Sosyal İşler ve Dışişleri komisyonları raporları (1/583) (S. Sayısı : 387) **(Dağıtma tarihi : 13.3.1990)**

× 32. — Ozon Tabakasını Tüketen Maddelere Dair Montreal Protokolüne Katılmamızın Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Tasarısı ve Sağlık ve Sosyal İşler ve Dışişleri komisyonları raporları (1/584) (S. Sayısı : 388) **(Dağıtma tarihi : 13.3.1990)**

33. — Devlet Memurları Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/660) (S. Sayısı : 390) **(Dağıtma tarihi : 16.3.1990)**

34. — 3.11.1980 Tarihli ve 2330 Sayılı Nakdî Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı, Bolu Milletvekili Nevzat Durukan ve 4 Arkadaşının 2330 Sayılı Nakdî Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanunun 2 nci Maddesine Bir Fıkra Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Tarım Orman ve Köyişleri, İçişleri ve Plan ve Bütçe komisyonları raporları (1/424, 2/149) (S. Sayısı : 391) **(Dağıtma tarihi : 16.3.1990)**

× 35. — 3332 Sayılı Kanuna Bir Geçici Madde Eklenmesine Dair Kanun Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/489) (S. Sayısı : 392) **(Dağıtma tarihi : 16.3.1990)**

36. — Ceza ve Tevkifevleri Umum Müdürlüğünün Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/678) (S. Sayısı : 393) **(Dağıtma tarihi : 19.3.1990)**

(×) Açık oylamaya tabi işleri gösterir.